

Mikko Ruokamo

Luterilaisesta hellariksi

**Evangelisluterilaisesta helluntailaiseksi kääntyneiden nuorten aikuisten
kääntymyskertomusten tarkastelua**

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Helmikuu 2014

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö, Ylivieskan yksikkö	Aika Helmikuu 2014	Tekijä/tekijät Mikko Ruokamo
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi LUTERILAISESTA HELLARIKSI Evangelisluterilaisesta helluntailaiseksi kääntyneiden nuorten aikuisten kääntymyskertomusten tarkastelua		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppä		Sivumäärä 47 + 1
Työelämäohjaaja Hanna Salomäki, vt. johtaja, Kirkon tutkimuskeskus		
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia evangelisluterilaisesta helluntailaiseksi kääntyneiden nuorten aikuisten kääntymysprosessia heidän itsensä kirjoittamia kääntymyskertomuksia tarkastelemalla. Tavoitteena oli selvittää, mitä vaiheita ja kääntymyksen syitä heidän kääntymysprosessinsa piti sisällään. Tutkimus oli narratiivinen eli kertomuksellinen.</p> <p>Kääntymyskertomusten perusteella selvisi, että kohdejoukon kääntymysprosessiin kuuluu olennaisesti kolme vaihetta: hengellinen tausta, kohtaaminen ja sitoutuminen. Selkeimpinä kääntymyksen syinä esille nousivat helluntaiseurakunnassa koettu yhteisöllisyys ja heikko suhde evangelisluterilaiseen kirkkoon. Tulosten perusteella kirkon merkityksen ja aseman vahvistumiseen voidaan vaikuttaa perheiden uskonnollista kasvatusta tukemalla sekä lisäämällä tavallisten seurakuntalaisten osallisuutta.</p>		
Asiasana Evangelisluterilainen kirkko, helluntailiike, nuoret aikuiset, uskonnollisuus, uskonnollinen kääntymys, uskonto		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date February 2014	Author Mikko Ruokamo
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis FROM A LUTHERAN INTO A PENTECOSTALIST Examining conversion stories written by young adults who have converted from Lutheranism to Pentecostalism		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä		Pages 47 + 1
Supervisor Hanna Salomäki, Head, Research Center of Evangelical Lutheran Church		
<p>The aim of this study was to examine the conversion stories written by young adults who have converted from Lutheranism to Pentecostalism. The purpose was to explain the stages and reasons of conversion. The study was narrative.</p> <p>On the basis of the conversion stories it became evident that the conversion process contains three major stages: religious background, encounter and commitment. The major reasons behind conversion were the sense of community experienced within Pentecostalism and the weak relationship with the Evangelical Lutheran Church. The results propose two essential means to strengthen the status and relevance of the Evangelical Lutheran Church. These were: supporting religious upbringing and enhancing the involvement of church members.</p>		
Key words Pentecostalism, Evangelical Lutheran Church of Finland, religion, religiosity, religious conversion, conversion story, young adults		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KÄÄNTYMYS.....	4
2.1 Monimuotoinen kääntymys.....	4
2.2 Kääntymyksen syyt.....	5
2.3 Kääntymyksen vaiheet	6
2.4 Kääntymysprosessi kahdessa suomalaisessa tutkimuksessa	10
3 YKSILÖN KÄÄNTYMYS KONTEKSTISSAAN.....	13
3.1 Nuoruus ja varhaisaikuisuus.....	13
3.2 Yhteiskunnallinen ja uskonnollinen muutos.....	14
3.3 Helluntailiike muutoksen ilmentäjänä.....	16
3.3.1 Helluntailiikkeen historia.....	17
3.3.2 Helluntailiikkeen ominaispiirteet	18
4 TUTKIMUSONGELMAT JA –MENETELMÄT	21
4.1 Tutkimusongelmat	21
4.2 Tutkimusmenetelmät.....	22
4.3 Tutkimuksen luotettavuus	24
5 TUTKIMUSTULOKSET	26
5.1 Kohdejoukon kuvaus.....	26
5.2 Kääntymysprosessin rakentuminen kääntyneen kertomuksessa	26
5.2.1 Hengellinen tausta	30
5.2.2 Vuorovaikutus	34
5.2.3 Sitoutuminen.....	36
6 POHDINTA.....	40
LÄHTEET	44

LIITTEET

1 JOHDANTO

Kirkon tutkimuskeskuksen hankkeistama opinnäytetyöni on tutkimus nuorena aikuisena evankelisluterilaisesta helluntailaiseksi kääntyneiden kääntymysprosessista. Tavoitteenani on ymmärtää heidän kirkosta eroamistaan ja helluntaiseurakuntaan liittymistään heidän itsensä kirjoittamia kääntymiskertomuksia tarkastelemalla. Tutkimuksessani kääntymys, kääntyminen tai konversio voidaan ymmärtää yksinkertaisimmillaan uskonnolliseksi muutokseksi evankelisluterilaisesta helluntailaiseksi. Kyseessä on niin kutsuttu institutionaalinen muutos, joka tarkoittaa siirtymistä suuntauksesta toiseen saman uskonnon sisällä (Rambo 1993, 13). Kääntymyskertomus puolestaan on kääntyneen itsensä kirjoittama kertomus omasta kääntymysprosessistaan.

Kirkosta eroaminen on ollut viime vuosina paljon puhuttu aihe kirkon sisällä erityisesti homoseksuaalisuutta koskevan kohun seurauksena. Muun muassa Ajan kohtaisen kakkosen teemailta homoseksuaalien asemasta ja oikeuksista herätti myrskyisän reaktion ja johti kirkosta eroamisen tilapäiseen lisääntymiseen. Vuosina 2008–2011 kirkosta erosikin määrällisesti selvästi enemmän ihmisiä kuin koskaan aiemmin vastaavalla neljän vuoden ajanjaksolla. (Haastettu kirkko 2012, 12, 83.) Oma tarkoitukseni kirkosta eroamiseen liittyvään tutkimukseen ei ole missään nimessä sensaatiohakuinen, vaan puhtaasti mielenkiinnosta aihetta kohtaan nouseva. Tahdon tutkia evankelisluterilaisesta kirkosta eroavien sitä osaa, joka nuorena aikuisena siirtyy toisen uskonnollisen yhteisön – tässä tutkimuksessa helluntailiikkeen – jäseneksi.

Tutkimukseni rajausta nimenomaan nuorena aikuisena helluntailaiseksi kääntyneisiin on perusteltua, koska kirkosta eroajista yli 70 prosentin on havaittu olevan nuoria aikuisia. Pääkaupunkiseudulla eronneista nuorista aikuisista 14 prosentille merkittävä syy eroamiselle on ollut kiinnostus toisesta uskonnollisesta yhteisöstä. Suuri osa evankelisluterilaisesta kirkosta toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan siirtyneistä liittyvät nimenomaan helluntaiseurakuntaan. Niemelän tutkimuksessa heidän osuutensa oli puolet kirkon ulkopuoliseen yhdyskuntaan liittyneistä. (Niemelä 2006, 65-66, 187, 189.)

Nuoret aikuiset ovat heterogeeninen ikäryhmä, joka sisältää elämäntilanteiltaan, arvoiltaan ja kulttuureiltaan hyvinkin erilaisia ryhmiä. Myös ikämäärittely on hankalaa nuorista aikuisista puhuttaessa. Valtionhallinnossa heitä ovat 18-29-vuotiaat, kun taas kirkon näkökulmasta nuori aikuinen on henkilö, jota ei enää tavoiteta seurakunnan nuorisotyössä. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 13.) Tutkimuksen toteuttamisen kannalta nuoren aikuisen käsite on siis ongelmallinen. Jatkaakseni aiempien tutkimuksien linjoilla pitäydyn nuoren aikuisen ikärajausissa 18-39-vuotiaisiin. Suurempi ikäjakauma ottaa mielestäni hyvin huomioon nykyajan kulttuurin: pidentyneen nuoruuden ja työelämään siirtymisen sekä perheen perustamisen myöhentymisen vuoksi on perusteltua laajentaa ikäryhmää aina 39 ikävuoteen saakka. (Halme, Mikkola, Niemelä & Petterson 2006, 9.)

Kirkosta eroaminen saatetaan usein ymmärtää liian pelkistetyksi yksilön tiettyä hetkenä tekemänä päätöksenä. Jos eroaminen ymmärretään tällä tavoin liian yksilöotteisesti, sen todellisten tai perimmäisten taustalla vaikuttaneiden syiden selville saaminen on ongelmallista – puhumattakaan eroamiseen johtaneen prosessin ymmärtämisestä. Oma tavoitteeni on siis tarkastella kirkosta eroamista ja toisaalta uuteen uskonnolliseen yhteisöön liittymistä uudenaikaisesta näkökulmasta, jonka avulla on mahdollista muodostaa kokonaiskuvaus kääntymysprosessista.

Niemelän tutkimuksen *Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa* aineistonkeruumenetelmänä käytetty vapaamuotoinen kirjoitustehtävä ilahduttaa minua, sillä se osoittaa, että kirkosta eroamiseen ymmärretään liittyvän paljon muutakin kuin hetkellisiä syitä. Eroamisen ja toisaalta myös uuteen uskonnolliseen yhteisöön liittymisen taustalla on löydettävissä muun muassa uskonnollisia kokemuksia, hengellisiä tarpeita, tietynlaista kodin uskonnollisuutta ja ystävien vaikutusta. (Niemelä 2006, 32, 50, 65, 68, 84.) Edellä mainitun kaltaisiin tutkimustuloksiin tahdon omalla tutkimuksellani tarttua, sillä ne avaavat sitä näkökulmaa, joka itselläni ilmiöön on.

Ymmärrän siis kääntymyksen prosessiksi hetken mielihoiteen sijaan. Yksi merkittävä tutkimukseni päämäärä onkin löytää kirkosta eroamisen ja helluntaiseurakuntaan liittymisen taustalla vaikuttavia syitä, jos ilmiötä tarkastellaan muiden tutkimusten aloittamasta syy-retoriikasta käsin. Omassa tutkimuksessani syiden rinnalla käytän usein termiä vaihe, jonka merkitystä avaan tarkemmin seuraavas-

sa luvussa. Tutkin siis evankelisluterilaisuudesta luopumista ja helluntaiseurakuntaan liittymistä kertomuksena, jossa aikaisempien ja oman tutkimukseni havaitsemat kirkosta eroamisen ja uuteen yhteisöön liittymisen syyt ovat osa kertomusta ja erityisesti sen juonta: kääntymyksen syyt ja sen vaiheet kuljettavat juonta eteenpäin ja johtavat lopulta eroamis- ja liittymispäätökseen.

2 KÄÄNTYMYS

Tässä luvussa pyrin luomaan selvyyttä kääntymyksen moninaiseen ilmiöön ja määritän, mitä omassa tutkimuksessani kääntymyksellä tarkoitan. Luon myös katsauksen kääntymyksen syihin kirkosta eroamisen tutkimusten pohjalta ja esittelen Rambon uskonnollisen kääntymyksen vaihemallin vaihe vaiheelta. Tarkastelen kääntymysprosessia myös kahden suomalaisen tutkimuksen näkökulmista.

Haasteelliseksi kääntymyksen tutkimisen tekee se, että sitä voidaan tarkastella niin monesta eri näkökulmasta. Tämän vuoksi aikaisempien tutkimusten tulosten pohdinta oman tutkimukseni valossa vaatii soveltamista. Tutustuessani lähdeaineistoon havaitsin, että kääntymyksen vaiheet ja syyt ovat monelta osin päällekkäisiä. Mielestäni paras tapa ilmaista tämä on todeta, että kääntymyksen syyt sisältyvät kääntymyksen vaiheisiin. Kirkosta eroamisen tutkimuksessa havaittujen kääntymyksen syiden tarkastelu yhdessä kääntymyksen vaiheiden kanssa osoittaa havaintoni todeksi. Havaintoni myös vahvistaa Rambon vaihemallin soveltumista viitekehyykseksi Suomessa tapahtuvaan kääntymykseen evankelisluterilaisesta hel-luntailaiseksi.

2.1 Monimuotoinen kääntymys

Kääntymys voi tarkoittaa monia asioita: yksinkertaisesti uskomusjärjestelmän omaksumista, siirtymistä uskonnosta toiseen tai toisenlaisen uskon suuntauksen omaksumista yhden uskonnon sisällä. Se voi tarkoittaa muutosta yksilön suhtautumisessa elämään, uskon muutosta taikauskoisista sattumista jumalan kaitselmukseen, siirtymistä mantroista ja rituaaleista syvempään vakaumukseen Jumalan läsnäolosta. Huolimatta kääntymyksen monista mahdollisista merkityksistä, sen ydinmerkitys on muutos. (Rambo 1993, 2, 3.)

Kääntymys ymmärretään eri uskonnoissa ja sosiaalisissa konteksteissa eri tavoin. Se, mitä kristityt kutsuvat kääntymykseksi, on esimerkiksi muslimeille alistumista. Eri kirkkojenkin piirissä ajatellaan kääntymyksestä eri tavoin, koska niissä annetaan erilaisia painoarvoja kääntymyksen osatekijöille. (Lamb & Bryant 1999, 6.)

Nykyään tavanomainen, ihmisen ainutkertaiseen, hetkelliseen ja sakramenteista irralliseen ratkaisuun perustuva kääntymys on peräisin pietismistä ja sille sukua olevista puritaanisista ja metodisista liikkeistä (Syrjänen 1993, 15). Myös helluntailiikkeessä yksilön tekemä ratkaisu on havaittu merkittäväksi taitekohdaksi. Uskoontulleet ovat tahtoneet tehdä päätöksen tai tietoisin ratkaisun kääntyä Jumalan puoleen. Puhekielessä kääntymys ja uskoontulo ymmärretään tällöin usein samaksi asiaksi. (Alanko 1998, 60-61.)

Tässä tutkimuksessa käyttämäni käsite kääntymys ei kuitenkaan tarkoita samaa asiaa kuin helluntailiikkeessä käytetty uskoontulon termi. Näen uskoontulon osana kääntymyksen prosessia, jossa on useita vaiheita ja elementtejä. Määrittelen Ramboa (1993, 5) mukaillen kääntymyksen seuraavasti: kääntymys on ihmisten, tapahtumien, ideologioiden, instituutioiden, odotusten ja suuntausten muodostamassa dynaamisessa vaikutusten kentässä tapahtuva uskonnollinen muutos. Siihen on syytä erottaa kolme eri näkökulmaa: 1) Kääntymys on aikaa vaativa prosessi, ei vain hetkellinen tapahtuma. 2) Se on kontekstuaalista, minkä vuoksi siihen vaikuttaa ihmissuhteet, odotukset ja tilanteet. 3) Kääntymyksen prosessissa vaikuttavat tekijät ovat moninaiset, vuorovaikutteiset ja kumulatiiviset. Ei ole siis olemassa yhtä ainoaa kääntymyksen syytä, prosessia tai seurausta.

2.2 Kääntymyksen syyt

On havaittu, että helluntaiseurakuntaan liittyneitä kirkosta eroamiseen on ajanut voimakas usko. Useimmiten uskoontulo tai vastaava kokemus tapahtuu toisen uskonnollisen yhteisön piirissä kuin luterilaisessa kirkossa, minkä jälkeen liittyminen on luontevaa. Kirkosta eroamisen lähtökohtana on myös joko opillinen pohdinta tai tunnekokemus siitä, että toisen yhteisön tarjonta vastaa paremmin omia hengellisiä tarpeita. Erityisesti monien helluntaiseurakuntaan liittyneiden kirkosta eroamisen lähtökohta on ollut opillinen. (Niemelä 2006, 66, 68, 78.)

1960-luvulla on havaittu kirkosta eronneiden ja helluntaiseurakuntaan liittyneiden omaavan kirkon opista poikkeavia näkemyksiä erityisesti kasteen osalta. Helluntailaiset korostavat, että lapsikaste on sinänsä merkityksetön, koska lapsi ei ymmärrä kastetta. Tuloksissa kiinnitetään huomiota myös helluntailaisten yhteisölli-

syyteen: jokaisella jäsenellä on oma tehtävänsä. Tutkimuksessa todetaankin, että kirkosta eroamisen taustalla ovat olleet seurakunnallista yhteisöllisyyttä koskevat seikat, joiden osalta kirkko ei ole vastannut heidän odotuksiaan. Vasta yhteisöllisten kimmokkeiden jälkeen ovat mukaan tulleet opilliset syyt. (Siipi 1965, 59, 67-68.)

Myös ystävien rooli kääntymyksessä on nähty olennaisena. Osa vastanneista Niemelän (2006, 85) tutkimuksessa valitsi toisen uskonnollisen yhteisön paljolti siksi, että sieltä on löytynyt ystäviä tai omat ystävät ovat jo käyneet siellä. Ystävien kanssa käydyt keskustelut ovat joidenkin kohdalla aloittaneet prosessin, joka on lopulta johtanut kirkosta eroamiseen ja uuteen yhteisöön liittymiseen.

Helluntailaiseksi kääntyneet ovat myös pysyneet jatkuvasti kotiseudullaan tai ovat jo kauan sitten muuttaneet kerran kuitenkin lähelle lapsuuden seutua. Lapsuuden kodissa on heidän kohdallaan usein vallinnut normiristiriita. Yleensä äiti on ollut uskovainen, mutta isä välinpitämätön tai uskonnoton. (Siipi 1965, 63-64.) Havainnot tukevat kääntymyksen prosessimaisuuden korostustani. Kirkosta eroaminen ja helluntailiikkeeseen liittymisen ei tapahdu hetkessä, vaan siinä vaikuttavat monet tekijät pidemmän ajanjakson aikana. Esittelemiini havaintoihin perustuen voidaan todeta, että taipumus kääntymykselle voi alkaa rakentua jo lapsuuden kodissa.

2.3 Kääntymyksen vaiheet

Koska tutkimukseni lähtökohtana on kääntymys prosessina, on luontevaa tarkastella kääntymystä siihen kuuluvien vaiheiden kautta. Vaiheita tarkasteltaessa on syytä kuitenkin huomauttaa, että ne ovat vain yksinkertaistettu malli moniulotteisesta prosessista. Vaihemallia ei tule nähdä yleispätevästi lineaarisena tai universaalina. Sen on tarkoitus olla heuristinen. Mallin hyöty piilee siis sen kyvyssä järjestää ymmärrettäväksi niinkin monimutkaista ilmiötä kuin kääntymys. Todettakoon vielä, etteivät mallin vaiheet tapahdu aina samassa järjestyksessä. Todellisuudessa kääntymys on usein edestakaista liikettä eri vaiheiden välillä. (Rambo & Farhadian 1999, 24.)

Koen, että sana vaihe voi olla jossain määrin harhaanjohtava kääntymyksen ilmiötä tarkasteltaessa. Se voi herättää kääntymyksestä mielikuvan tapahtumasarjana, joka kulkee orjallisesti Rambon mallin mukaisia vaiheita pitkin alusta loppuun. Vaihe voidaan kuitenkin nähdä myös tiettyinä *elementtinä* kääntymyksen prosessissa. Kääntymystä siis lähestytään elementtien sarjana, jossa elementit ovat vuorovaikutteisia ja kumulatiivisia. (Rambo 1993, 17.)

Rambon mallissa ensimmäinen vaihe on konteksti. Itse asiassa konteksti ei ole ainoastaan ensimmäinen vaihe, vaan se muodostaa koko sen ympäristön, jossa kääntymys tapahtuu. Sen vaikutus jatkuu koko kääntymysprosessin ajan. (Rambo 1993, 20.) On todettu, että totaalisia muutoksia, kuten uskonnollista kääntymystä, voi tapahtua tiettyjen yhteiskunnallisten ehtojen alaisena. Ratkaisevaa on siis se yhteiskunnallinen perusta, joka toimii muutoksen ”laboratoriona”. (Syrjänen 1993, 29.) Tämä laboratorio -kielikuva, auttaa ymmärtämään, mitä Rambo kontekstilla tarkoittaa. Vaihemallin konteksti ei kuitenkaan rajoitu ainoastaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen tai ehtoihin.

Konteksti sisältää kääntymyksen koko kasvupohjan, jossa ihmisten, tapahtumien, kokemusten ja instituutioiden muodostamat vaikutukset operoivat. Se muodostaa kääntymyksen raamit, joihin sisältyvät sosiaaliset, kulttuurilliset, uskonnolliset ja henkilökohtaiset ulottuvuudet. Kontekstuaaliset tekijät muokkaavat muun muassa kommunikaatiota, saatavilla olevia uskonnollisia vaihtoehtoja, ihmisten liikkuvuutta, joustavuutta, resursseja ja mahdollisuuksia. (Rambo 1993, 20.) Käsittelen kohdejoukkoni kohdalla vallinnutta kontekstia seuraavassa luvussa sekä luonnollisesti tarkemmin tulosten esittämisen yhteydessä.

Toinen vaihe kääntymysprosessissa on kriisi. Useimmat tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että jonkinlainen kriisi edeltää kääntymystä. Kriisi voi olla luonteeltaan uskonnollinen, poliittinen, psykologinen tai kulttuurillinen. Kaksi kriisityyppiä ovat merkittäviä puhuttaessa kääntymyksestä: ensinnäkin, kriisit, jotka asettavat yksilön elämänkatsomuksen kyseenalaiseksi ja toiseksi sellaiset kriisit, jotka vaikuttavat pieniltä mutta ovatkin juuri niitä olkia, jotka katkaisevat kamelin selän. Esimerkiksi kuolema, kärsimys ja muut kivuliaat kokemukset on helppo nähdä yksilön elämänkatsomuksen haastavina asioina, mutta muut tapahtumat, jotka vaikuttavat melko mitättömiltä, voivat toimia kääntymyksen laukaisijoina - kriiseinä.

(Rambo 1993, 46.) Hyviä esimerkkejä tällaisista mitättömiltä vaikuttavista kirkosta eroamisen laukaisseista asioista ovat mielestäni muun muassa puutteelliset hautajaisjärjestelyt tai ongelmat kastetilaisuuden ajankohdassa. (ks. Niemelä 2006, 98, 102.)

Kriisin laukaisija voi olla joko ihmisen sisäinen tai jokin ulkoinen voima. Sisäisiin laukaisijoihin voi kuulua esimerkiksi mystisiä kokemuksia tai rajakokemuksia, sairautta, pohdintoja elämän perimmäisistä kysymyksistä, mielenkiinto yliluonnollista kohtaan tai muuttunut tajunnan tila (Rambo & Farhadian 1999, 26). Jotkin kääntymykset ovat puolestaan ulkoisten voimien aiheuttamia: esimerkiksi siirto-maavallat voivat häiritä tai jopa tuhota olemassa olevan alkuperäisasukkaiden kulttuurin. Myös lähetystyöntekijöiden ja käännättäjien tekemä työ voi ulkoisesti laukaista kriisin. (Rambo 1993, 54-55.)

Ihminen rakentaa ja muokkaa maailmaansa jatkuvasti luodakseen tarkoitusta ja merkitystä, jotta hänen psyykkinen tasapainonsa säilyisi. Etsintä on yksi sana, joka ilmentää tätä merkityksen rakentamisprosessia. Kriisien aikana etsintä muuttuu pakottavaksi; ihminen aktiivisesti etsii keinoja, jotka voivat täyttää tyhjiön, ratkaista ongelman tai rikastuttaa elämää. (Rambo 1993, 56.) Etsintävaihe pitää sisällään erilaisia tapoja, joilla ihmiset reagoivat kriiseihin ja joilla he katsovat elämää – erityisesti uskonnollista elämää. Etsintään liittyy kolme merkittävää tekijää: reaktiotyyli, rakenteellinen saatavuus sekä motivaatio. Reaktiotyyli kuvaa, reagoiko yksilö kääntymykseen passiivisesti vai aktiivisesti. (Rambo & Farhadian 1999, 27.) Yksilön reaktiota voi kuvastaa myös vastaanottavaisuus: tällöin hän on avoin uusille vaihtoehdoille. Reaktio voi olla myös torjuva tai välinpitämätön. (Rambo 1993, 59, Kuvio 8.)

Rakenteellinen saatavuus tarkoittaa sitä vapautta, joka ihmisellä on siirtyä emotionaalisisista, intellektuaalisista ja uskonnollisista instituutioista, sitoumuksista ja velvoitteista uusien vaihtoehtojen piiriin. Esimerkiksi perheen, työn, ystävyysyden ja uskonnollisten yhteisöjen muodostamat verkostot ovat usein todella voimakkaita muutoksen ja kehityksen nujertajia – olipa yksilön tahto kuinka vahva tahansa. (Rambo 1993, 60.) On selvää, että saatavuuden lisäksi ihminen tarvitsee motivaatiota tarttuakseen johonkin vaihtoehtoon. Näin on myös kääntymyksen kohdalla. Jotkut teoriat pyrkivät nimeämään yhden ensisijaisen kääntymyksen motivaatto-

rin, kuten tahdon ratkaista ristiriita, vapautua syyllisyydestä tai alistua perheen painostukseen. Todennäköisempää kuitenkin on, että ihmiset motivoituvat kääntymään monien muuttuvien tekijöiden vaikutuksesta. (Rambo 1993, 63.)

Kohtaamisvaihe kuvaa kontaktin mahdollisen käännynnäisen ja käännäyttäjän välillä. Kohtaaminen voi nopeuttaa kääntymysprosessia, laukaista kriisin ja edistää uusien ratkaisujen etsintää. Kolme keskeisintä tekijää kohtaamisessa ovat käännäyttäjä (uskonnon edustaja), mahdollinen käännynnäinen ja kohtaamisen ympäristö. (Rambo & Farhadian 1999, 28.)

Käännäyttäjän tai käännäyttäjien ja heidän toimintansa luonteeseen liittyy monia arvioitavia asioita. Onko kääntymys heidän työnsä keskeinen tavoite? Minkälainen on heidän oma kokemuksensa kääntymyksestä? Mitä he ymmärtävät kääntymyksen tarkoittavan? Kääntymyksen tutkimuksessa on tärkeää arvioida tarkasti myös käännäyttäjän strategioita ja motiiveja. Hän saattaa kohdata käännynnäisen esimerkiksi tarkoituksella julkisesti tai yksityisesti, henkilökohtaisesti tai joltain muuta kautta. (Rambo & Farhadian 1999, 28.) Motiivina käännäyttäjällä voi olla Jumalan tahto, Kristuksen käsky, nationalismi tai esimerkiksi halu auttaa ihmisiä. Jotta käännäyttäjä voisi onnistua tavoitteessaan, täytyy monen eri tekijän olla hänelle suotuisa. Kääntyminen on mahdollista vain, kun ”juuri se oikea” henkilö kohtaa oikeanlaisissa olosuhteissa ”juuri sen oikean” käännäyttäjän ja uskonnollisen vaihtoehdon. (Rambo 1993, 73-75, 87.)

Vuorovaikutuksen vaiheessa käännynnäinen päättää joko jatkaa kontaktia ja tulla osallisemmaksi tai käännäyttäjä tekee työtä pitääkseen vuorovaikutuksen yllä, jotta kääntymisen todennäköisyys kasvaisi. Jos yksilö päättää jatkaa uskonnollisen yhteisön parissa, vuorovaikutus voimistuu. Käännynnäinen oppii tällöin lisää ryhmän opetuksista, elämäntyylistä ja odotuksista. Häneltä aletaan myös vaatia sitoutumispäätöksen tekemistä. (Rambo & Farhadian 1999, 29.) Vaiheen pituus ja voimakkuus vaihtelee eri ryhmien välillä. Joissakin uskonnoissa vaihe on hyvin pitkä sisältäen opetusta ja sosiaalistumista; toiset keskittyvät nopeisiin, intensiivisiin vaiheisiin, joissa käännynnäistä kehoitetaan tai vaaditaan tekemään ratkaisu. (Rambo 1993, 102.)

Vuorovaikutuksen vaiheessa kehittyvät henkilökohtaiset suhteet toimivat kääntymyksen verkostoina. Yhteisön rituaalit antavat käännyännäiselle mahdollisuuden kokea uskonnon muullakin kuin intellektuaalisella tasolla. Käännyännäinen alkaa myös omaksua yhteisön retoriikkaa: uskonnollinen terminologia toimii uutena tulkintajärjestelmänä, joka mahdollistaa dramaattisen muutoksen yksilön maailmankatsomuksessa. Vuorovaikutuksessa yksilö oppii yhteisön odottamia rooleja ja käyttäytymistä. (Rambo & Farhadian 1999, 30.)

Kuudes vaihe kääntymysprosessissa on sitoutuminen, joka on muutosprosessin keskipiste. Tällöin yleensä vaaditaan tai koetaan tietynlainen käännekohta tai päätös, jota usein dramatisoidaan ja juhlistetaan kääntyneen ratkaisun julkistamisella. Sitoutumisrituaalit kuten kasteet ja todistuspuheenvuorot ovat tärkeitä, näkyviä tapahtumia, jotka ovat osoituksena kääntymyksestä. (Rambo 1993, 124.) Erittäin mielenkiintoinen aihe sitoutumisessa ja kääntymyksessä kokonaisuutena ovat motiivit. On syytä pohtia, osoittaako kääntynyt aitoa motivaatiota kääntyä vai etsiikö hän sen sijaan joitain ulkoisia hyötyjä. Motiivit ovat usein moninaisia, monimutkaisia ja usein melko mukautuvia. (Rambo 1993, 139-140.)

Kääntymyksen seuraukset ovat myös monitahoisia. Ne voivat olla esimerkiksi affektiivisia, älyllisiä, eettisiä, uskonnollisia, sosiaalisia tai poliittisia. Kääntymisprosessia arvioitaessa on otettava huomioon, että kääntymyksen luonne ja laajuus riippuvat osaltaan siitä, kuinka moni osa-alue kääntyneen elämässä muuttuu ja millä tavalla. Jotta kääntymys olisi todellinen, täytyy kääntyneiden elämä muuttua uskonnollisen yhteisön ehtojen mukaisesti. (Rambo & Farhadian 1999, 32.)

2.4 Kääntymysprosessi kahdessa suomalaisessa tutkimuksessa

Tuija Hovi (1993) on tutkinut uskonnollista kääntymystä prosessina, joka muuttaa yksilön tapaa kokea ympäröivää todellisuutta. Aineiston hän keräsi haastattele-malla henkilöitä, jotka edustivat neljää eri vapaan suunnan seurakuntaa. Hovi havaitsi, että kääntymysprosessia kuvailtiin kokonaisvaltaiseksi mielenmuutokseksi, jonka rakentuminen nähtiin jälkeinpäin jatkuneen lapsuudesta aina haastattelu-hetkeen saakka. Useimpien kohdalla prosessi ei ollut edennyt tasaisesti eteenpäin. (Hovi 2007, 16.) Lähes jokainen haastateltu kertoi kokeneensa hengellisessä kehi-

tyksessään takautumia ja vaikeuksia pysyä uskossa. Aineisto Hovin tutkimuksessa jakautui kolmeen osioon: tausta, konversio ja uskonelämä. Näiden osioiden loimitaisuus ja siten hankala rajaaminen osoittavat vaiheiden olevan jatkuvassa keskinäisessä vuorovaikutuksessa haastateltavien elämässä. (Hovi 1993, 68.)

Merkittävä uskoontuloa edeltänyt teema haastateltavien elämässä oli ollut etsintä. Huomattuaan ajautuneensa ongelmatilanteeseen tai turhautuneisuuteen he selittivät etsineensä uskonnosta apua tilanteeseensa tai sisältöä elämäänsä. He tutustuivat eri uskonnollisiin yhteisöihin ja etsivät omaa rooliaan uskovien joukossa. Käänteentekevä vaihe konversioprosessissa oli uskonratkaisu, oma valinta ja päätös vanhan hylkäämisestä ja pyrkimisestä kohti uutta elämäntapaa. Tärkeimpinä uskoontulon jälkeisinä muutoksina pidettiin muun muassa levottomuuden ja pelkojen vähenemistä, turvallisuuden tunteen syntymistä, vapautuneisuutta sosiaalisissa tilanteissa, terveempiä elämäntapoja ja halua auttaa ihmisiä. (Hovi 1993, 106-107.)

Pro-gradu työssään Alanko (1998) vertaili kääntymisprosessia kolmessa eri oululaisessa uskonnollisessa yhteisössä, joista yksi on helluntaiseurakunta. Hänen työnsä on hyvä vertailukohta työlleni, sillä hän tutkii kääntymistä elämänhistorian kontekstissa ja hänen erityinen huomionsa on kääntymisen vaiheissa (Alanko 1998, 1-2). On toisaalta todettava, että Alangon työssä vaiheilla on suppeampi merkitys kuin omassa tutkimuksessani. Hän ei sisällyttä niihin kääntymisprosessia edeltäviä tai sen jälkeisiä tapahtumia (Alanko 1998, 2).

Alangon haastateltavat tulivat monilapsisista perheistä, joissa vanhemmat ”eivät olleet uskovaisia, mutta uskonnollisia kuten ennen oltiin”, kuten yksi haastatelluista asian ilmaisi. Osa kertoi harjoittaneensa lapsena raamatun lukemista ja kirkossa käymistä. Yksi kertoi aina uskoneensa Jumalaan ja rukoilleensa. Nuoruusiässä uskonnollisuus oli ollut samankaltaista kuin lapsuudessa. Osalle rippikoulussa hengellisistä asioista oli tullut merkittäviä. (Alanko 1998, 53.)

Alanko jakoi kääntymyksen aineistonsa perusteella viiteen vaiheeseen. Kiinnostumisen vaiheessa kaikki informantit osallistuivat johonkin helluntaiseurakunnan toimintaan ja alkoivat etsiä vastauksia musiikista, kirjallisuudesta ja keskusteluista helluntailaisten kanssa. Etsinnän jälkeen konversio huipentui taitekohdassa, jol-

loin koettiin uskoontulo. Helluntailaisille se merkitsee suunnanvaihdosta: ihminen kääntyy pois pahasta ja palaa Jumalan luo. Taitekohdan jälkeen alkoi tasaantumisvaihe, joka muodostuu ilon, rauhan, rakkauden, varmuuden ja turvallisuuden tunteista – etsintä on lakannut. Tässä vaiheessa uskoon tullut henkilö jatkoi sosiaalistumistaan yhteisöön. (Alanko 1998, 56, 60, 62, 63.)

Oman tutkimukseni kannalta merkittävä havainto on, että uuden roolin omaksuminen tarkoitti Alangon informanttien tapauksessa luterilaisesta kirkosta eroamista. Monet Oulun helluntaiseurakunnan uudet jäsenet olivat kuitenkin eronneet kirkosta jo ennen uskoontuloa. Jotkut eivät puolestaan koskaan eroakaan, sillä helluntailaiset hyväksyvät myös kirkkoon kuuluvat jäsenikseen. (Alanko 1998, 63-64.) Oman tutkimukseni näkökulmasta kirkon jäsenyydessä pysyminen merkitsee, ettei kääntymysprosessi ole vielä tullut päätökseensä.

Kääntymysprosessin neljännessä vaiheessa uskoon tullut henkilö liittyi seurakunnan jäseneksi, sitoutui helluntailaiseen elämäntapaan ja omaksui sen jäsenille asetetut velvoitteet. Sitoutumisen vaiheessa helluntaiseurakunnassa otetaan kaste. Viimeisessä vaiheessa Pyhän Hengen kaste initioi kääntyneen lopullisesti helluntailaisuuteen. Pyhän Hengen kaste tarkoittaa suurta voimakokemusta, iloa ja voimaa todistaa Jeesuksesta. Kaikki eivät kuitenkaan koe henkikastetta. (Alanko 1998, 66, 68.)

3 YKSILÖN KÄÄNTYMYS KONTEKSTISSAAN

Edellisessä luvussa käsitellessäni kääntymyksen vaiheita, toin esille ensimmäisen vaiheen, kontekstin, merkittävyyden. Konteksti sisältää kaikki ne ehdot, joiden alaisena uskonnollinen muutos tapahtuu. Tämän luvun tarkoituksena on pohtia yleisesti, millainen konteksti oman tutkimukseni kohdejoukolla on ollut oman kääntymysprosessinsa aikana. Toisin sanoen etsin syitä kääntymykselle niistä yhteiskunnallisista, kulttuurisista, uskonnollisista ja yksilöllisistä olosuhteista, jotka ovat vallinneet heidän kohdallaan tapahtuneen muutoksen aikana.

3.1 Nuoruus ja varhaisaikuisuus

1900-luvun alun Yhdysvalloissa kääntymys oli merkittävä tutkimusalue uskontopsykologian alalla. Uskontopsykologian isänä pidetään William Jamesia, jonka tutkimukset merkitsivät suurta edistysaskelta konversiotutkimuksessa. James ja hänen aikalaisensa Starbuck havaitsivat laajoilla kyselytutkimuksillaan, että kääntymys on ennen muuta nuoruusiän ilmiö. (Syrjänen 1993, 27, 16.) James määrittelee kääntymyksen prosessiksi, jossa uskonnollisiin realiteetteihin tarrautumisen seurauksena yksilön jakaantunut, onneton minuus muuttuu ehjäksi ja onnelliseksi minuudeksi (James 1981, 147).

Jamesin ja Starbuckin tulokset sopivat Eriksonin ihmisen psykologisen kehityksen vaiheteoriaan. Hänen mukaansa nuoruuden tärkein kehitystehtävä on identiteetin ja roolihämmennyksen välisen kriisin ratkaisu. Onnistunut kriisi tuottaa tulokseksi aidolta ja omalta tuntuvan identiteetin elämyksen ja yhdeksi elämän perusvoimaksi tunteen minän aitoudesta. (Kuusinen 1998, 316.) Jamesin kääntymyksen määritelmän yhteyttä Eriksonin kuvaukseen nuoruudesta ei voi olla huomaamatta. Uskonto tai usko on selvästikin yksi keino, jolla yksilön identiteetti voi selkeytyä erityisesti nykyajan yhteiskunnassa, jossa monimuotoisuus kasvaa jatkuvasti.

Nuoruudessa alkaa myös vaihe, jolloin ”rakastutaan”, joka ei ole suinkaan yksinomaan seksuaalinen asia. Nuoruusiän rakkaus on vahvasti yritystä päästä selvyteen omasta identiteetistä peilaamalla omat jäsentymättömät minäkuvat toiseen,

jolloin voi nähdä niiden heijastuvan toisesta ja vähitellen kirkastuvan. (Erikson 1982, 250.) Mielestäni vahva uskonnollinen, karismaattisten henkilöiden johtama yhteisö, jossa tarjotaan vastauksia nuoren etsintään, on paikka, jossa nuoren minäkuva voi selkiintyä. Kääntymistä onkin selitetty nopeaksi uskonnollisen ryhmän tarjoaman roolin hyväksymiseksi. Tämän tarjottuun rooliin identifioitumisen on havaittu tapahtuvan lähes yksinomaan nuoruudessa. (Zetterberg 1952, 166.)

Kun yksilö on alistanut lapsuuden minäkuvansa uudennlaiselle minäkuvalle, nuoruus päättyy lopullisesti. Uusi minäkuva pakottaa nuoren yksilön tekemään valintoja ja päätöksiä, jotka johtavat elämänmittaisiin sitoumuksiin. (Erikson 1968, 155.) Vahvat sitoumukset käsittävät monta eri elämän aluetta. Aikuistuvalla nuorelle tärkeää on kehittää itselleen aiemmista auktoriteeteista itsenäinen eettinen, moraalinen ja ideologinen uskomusjärjestelmä. Muilta saadun uskomusjärjestelmän tilalle on muodostettava oma arvomaailma, joka antaa suuntaa oman maailmankatsomuksen rakentamiselle. (Kuusinen 1998, 314, 315.)

Kirkosta eroamisen tutkimuksissa (Siipi 1965 & Niemelä 2006) toiseen uskonnolliseen yhteisöön liittymisen syissä korostuu selkeästi yhteisöllisyys, mikä on täysin ymmärrettävää kehityspsykologisesta näkökulmasta. Varhaisaikuisuuden kehitystehtäviä on oppia kyky läheisyyteen ja rakastamiseen. Nämä eivät rajoitu ainoastaan sukupuolten välisiin suhteisiin, vaan ovat olennainen osa kaikkia ihmissuhteita. Onnistunut kehityskriisin ratkaisu synnyttää tunteen kyvystä rakastaa ja pitää yllä läheisiä ihmissuhteita. (Kuusinen 1998, 316-317.) Myös työ on merkittävä teema aikuistuvan nuoren elämässä. Ammatinvalintatilanne edustaa vakavaa hetkeä yksilön elämässä: silloin tehdään merkittävä ratkaisu elämän ja minuuden kannalta (Vuorinen 1998, 246). Uskonnollisessa yhteisössä valinnan tekeminen voi helpottua tai ainakin ohjautua tiettyyn suuntaan. Helluntailaisten onkin havaittu työllistyvän tiettyntyyppisiin ammatteihin (Siipi 1965, 64).

3.2 Yhteiskunnallinen ja uskonnollinen muutos

On sanomattakin selvää, että yhteiskuntamme on jatkuvassa muutoksessa. Viime vuosikymmeninä tämä muutos on tullut entistä näkyvämmäksi muun muassa teknologian, kansainvälistymisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden kehittymisen

seurauksena. Suomalaisen yhteiskunnan voimistunut yhteys kansainvälisiin trendeihin näkyy monin tavoin: tieto, tavarat, valuutta, ihmiset ja kulttuuriset vaikutteet liikkuvat yhä nopeammin ja suuremmissa määrin maantieteellisten rajojen yli (Haastettu kirkko 2012, 11). Myös uskontoon on yhteiskuntamme ohella kohdistunut muutospaineita. Huomion kohteena ovat uskonnon monimuotoistuminen, kansainvälistyminen ja privatisoituminen. Nämä havaitut kehityssuunnat koskevat sekä yhteisöjä että yksilöitä. Ne ilmenevät uskonnollisten yhteisöjen määrän kasvuna. (Heino 1997, 22.)

Vuodesta 1923 vuoteen 2007 Suomen uskonnollisten yhteisöjen määrä oli kasvanut kolmesta 66 yhteisöön (Ketola 2008, 339). Vuoden 2011 loppuun mennessä Suomessa toimi 78 rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa. (Haastettu kirkko 2012, 31). Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien määrä ei ole kuitenkaan yksistään tarkka menetelmä uskonnollisen kentän jäsentämiseen. Eri suuntausten joukossa halu identifioitua viralliseksi uskonnolliseksi yhteisöksi vaihtelee suuresti. Valtaosa Suomen uskonnollisista yhteisöistä toimiikin rekisteröityinä yhdistyksinä. Pelkästään Helsingissä uskonnollisten yhteisöjen lukumäärä on kasvanut vuosien 1964 ja 2007 välillä 36 yhteisöstä 202 yhteisöön. (Ketola 2008, 341.)

Vaikka evangelisluterilainen kirkko onkin menettänyt kannatustaan, on uskonnollisen kiinnostuksen säilymisestä silti viitteitä. Esimerkiksi helluntailiikkeen ja siihen pohjautuvien uskonnollisten yhteisöjen kasvu on mielestäni hyvä esimerkki yhteiskuntamme uskonnollisesta kehityksestä. Helluntaiseurakuntien määrä on kasvanut tasaisesti aina 1900-luvun alusta vuoden 2008 yli 250 seurakuntaan. Myös kannattajamäärässä mitattuna helluntailaisuus on viime vuosisadan menestynein uskonnollinen yhteisö Suomessa. (Ketola 2008, 343.) Vaikka vuoden 2011 lopussa Helluntaikirkkoon kuuluikin vain vajaa 7000 jäsentä, on otettava huomioon, että valtaosa helluntaiseurakuntien jäsenistä ei kuulu mihinkään rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan. (Haastettu kirkko 2012, 30-31.) Helluntaiseurakuntien piiriin on esimerkiksi vuonna 2008 arvioitu kuuluvan noin 50 000 kasnettua jäsentä ja perhekuntineen jopa noin 100 000 suomalaisen (Ketola 2008, 344).

Monimuotoisuuden keskellä yksilö on uudenlaisessa tilanteessa. Postmodernissa yhteiskunnassa perinteet eivät enää ole enää koossa pitävä voima. Keskeinen kysymys on, minkä varaan elämä ja identiteetti tulisi rakentaa. Yhteyden heikenty-

minen tai katkeaminen aiempien sukupolvien uskonnolliseen perinteeseen näkyy kokeiluun ja omaan valintaan perustuvana uskonnollisen identiteetin rakentumisenä. Identiteetin etsimisessä on aina kuitenkin kyse myös yhteisöllisestä ilmiöstä, koska identiteetti on sosiaalinen ilmiö. (Helander 2003, 24.)

Privatisoituminen ja yksityistyminen ovat sukua laajemmalle kulttuurin muutokselle, jossa korostuu yksilöllisyys, sitoutumattomuus ja tahto vapautua kaikkien auktoriteettien kontrollista. Uskonto ymmärretään tällöin pikemminkin henkilökohtaiseksi vakaumukseksi kuin yhteisön määrittelemäksi asiaksi. (Heino 1988, 62.) Uskonnon yksityistyminen perustuu siis yksilön ja yhteisön välisen suhteen löystymiseen (Lehtonen 2005, 75). Yksityistymisen taustalla voidaan nähdä myös uskonnonvapauslain tuomat mahdollisuudet sekä muuttoliike maalta kaupunkeihin. Kaupungistumisen seurauksena maaseudun perinteinen yhteisöllinen elämäntapa väistyi. (Peltomaa, Laulaja & Muola 2009, 450.)

Kansainvälistyminen on merkittävä tekijä uskonnollisen tarjonnan laajenemisessa ja täten myös monimuotoisuuden kasvussa. Jo vuonna 1968 Waris huomioi kansainvälisten yhteyksien lisääntymisen valtioitten, järjestöjen ja ennen kaikkea yksilöiden kesken (Waris 1968, 137). 1960-luvulta eteenpäin on tapahtunut kansainvälistymisen saralla yhä valtavampia muutoksia erityisesti internetin yleistymisen myötä. Suomessakin valtaosalla ihmisistä on pääsy internetin kautta valtaviin tietomääriin. Olemme tottuneet kuvailemaan aikaamme globalisaation aikakautena. Vaikuttaakin siltä, että kaikki liittyy globalisaatioon ja kaikessa on jollain tavalla kyse siitä. On yllättävää, että uskonto on kuitenkin usein laiminlyöty väittelyissä ja alaan liittyvän kasvavan kirjallisuuden parissa. (Beyer & Beaman 2007, 1.) Globalisaatio joka tapauksessa mahdollistaa myös uskontojen nopean leviämisen. Esimerkiksi kehittyvän tietotekniikan ansiosta uskonnolliset vaikutteet ulottuvat entistä nopeammin maasta toiseen. Pohjoismaissa monimuotoistumista ovat jouduttaneet myös maahanmuuttajat ja pakolaiset. (Helander 2003, 21.)

3.3 Helluntailiike muutoksen ilmentäjänä

Kirkolla ei ole enää määräävää asemaa privatisoituneessa, yksilöllistyneessä ja monimuotoisessa Suomessa. Kirkkoa voisi jopa luonnehtia yhdeksi omasta paikas-

taan kilpailevaksi yhteisöksi jatkuvasti kasvavan yhteisömäärän kentässä. Oman tutkimukseni huomio on helluntailiikkeessä, jonka kasvu on väistämättä asettanut sen kilpailutilanteeseen evankelisluterilaisen kirkon kanssa. Onhan helluntailiikkeen alkuaikojen jälkeen pääosa sen jäsenistöstä tullut evankelisluterilaisesta kirkosta ja kirkkoon kuulumattomasta väestöstä, joka on myös kirkon lähetyskenttää (Heino 1997, 84). Seuraavaksi tarkastelen lähemmin helluntailiikkeen historiaa ja ominaispiirteitä.

3.3.1 Helluntailiikkeen historia

Helluntailiikkeen juuret ovat 1800-luvun Yhdysvalloissa - nimenomaan siellä vaikuttaneissa baptisti- ja metodistikirkkojen pyhitysliikkeissä. Niissä seurakunnat opettivat pyhitystä Jumalan keinona tehdä uskonratkaisun tehnyt ihminen rakautensa arvoiseksi. Tätä Jumalan tekoa kutsuttiin Pyhän Hengen kasteeksi ja sen ilmenemismuotona pidettiin kielillä puhumista. Helluntailiikkeellä ei ole varsinaista perustajaa, mutta sen synty liitetään yleensä metodistipastori Charles Fox Parhamiin (1873-1929) ja hänen raamattukouluunsa Yhdysvalloissa, Kansasissa. (Ketola 2008, 119-120.)

Pyhitysliikkeen pastori William J. Seymour (1870-1922) omaksui Parhamin opetuksia ja hänen johtamassa seurakunnassa syntyikin tämän seurauksena Azusa-kadun herätyksenä tunnettu liike. Tälle helluntailiikkeen synnyn kannalta merkittävässä liikkeessä tunnusomaista olivat voimakkaiden hurmoksellisten kokemusten henkikasteet ja kielillä puhuminen. Azusa-kadun herätyksessä kymmenet tuhannet ihmiset kokivat Pyhän Hengen kasteen. Herätys sai globaalia huomiota ja muutti helluntailiikkeen kansainväliseksi liikkeeksi. (Ketola 2008, 120). Aluksi helluntailiike säilyi kirkkojen sisäisenä uudistusliikkeenä, mutta alkoi pian muodostaa omia seurakuntia (Heino 1997, 84).

Helluntailiike levisi Eurooppaan norjalaisen metodistipapin Thomas Ball Barratin (1862-1940) toiminnan seurauksena. Yhdysvaltojen matkallaan hän tuli kosketuksiin Azusa-kadun herätyksen kanssa. Palattuaan Norjaan hän alkoi pitää kokouksia, joissa hän puhui armolahjoista, kielillä puhumisesta ja henkikasteesta. Tuk-

holman kokouksista julkaistiin Kotimaa-lehdessä raportteja ja kiinnostus uutta liikettä kohtaan alkoi vahvistua myös Suomessa. (Ketola 2008, 123.)

Suomeen helluntailiike oli saapunut jo vuoden 1908 aikoihin. Ensimmäiset liikkeen kannattajat olivat Pohjanmaan ruotsinkielisiä baptisteja. (Heino 1997, 84.) Norjassa ja Ruotsissa vaikuttanut Barratt kutsuttiin myös Suomeen vierailulle vuonna 1911. Kokoussarjan jälkeen syntyi helluntailainen yhteisö, joka kokoontui Barratin kokouksia aktiivisesti järjestelleen Kallion yhteiskoulun johtajattaren Hanna Castrenin (1862-1943) kotona. Kotimaa-lehden päätoimittaja Pekka Brofeldt oli myös aktiivinen vaikuttaja helluntailiikkeen alussa ja häntä pidetään sen isähahmona. (Ketola 2008, 123.)

Alkuaikoina helluntailiike sai suhteellisen paljon jäseniä baptistien ja vapaakirkollisten piiristä. Sittemmin pääosa sen jäsenistä on tullut luterilaisesta kirkosta ja kirkkoon kuulumattomasta väestöstä. Helluntailiikkeen laajentuminen alkoi 1910-luvun alun Helsingissä tapahtuneitten herätysten seurauksena. Ensimmäinen helluntaiseurakunta perustettiin Helsinkiin vuonna 1915. (Heino 1997, 84.) 1970- ja 1980-luvut olivat helluntailiikkeelle voimakkaita kasvun vuosia. Syntymänsä jälkeen helluntailiike on muovautunut paljon ja sen pohjalta on syntynyt uusia liikkeitä. Nykyisin helluntailais-karismaattinen kristillisyys jaetaan kolmeen osaan: klassisiin helluntailaisiin, karismaattisiin liikkeisiin ja uuskarismaatikoihin. Oma tutkimukseni käsittelee klassista helluntailiikettä, jolla siis tarkoitetaan Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa syntynyttä ja ympäri maailman levinnyttä helluntaiherätystä. (Ketola 2008, 120.)

3.3.2 Helluntailiikkeen ominaispiirteet

Helluntailiikkeessä korostuu Pyhän Hengen työn merkitys ja se pitää esikuvanaan ensimmäisen helluntain tapahtumia. Uskontulkinnassaan liike pohjautuu uskonpuhdistuksen aikana muotoutuneisiin uskonkäsityksiin. Se korostaa Raamatun keskeisyyttä ja pitää pelastuksen perustana henkilökohtaista uskoa Kristukseen hyvien tekojen sijaan. (Heino 1997, 86-87.) Helluntailainen oppi on siis monelta osin lähellä perinteisiä protestanttisia kirkkokuntia. Vapaakirkollisten tapaan hel-

luntailiikkeessä korostuu yksilön tekemä uskonratkaisu, parannus ja elämänmuutos. (Ketola 2008, 121.)

Muiden protestanttien tapaan helluntailaiset tunnustavat kasteen ja ehtoollisen sakramentit. Helluntailaiset käyttävät uskovien upotuskastetta. Kastettavan henkilön on tunnustettava uskonsa Jeesukseen, jotta hänet voidaan kastaa ja ottaa seurakunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Ehtoollista helluntailaiset eivät pidä vanhojen kirkkokuntien mukaisesti armonvälineenä, vaan kuuliaisuuden osoituksena Jumalalle sekä vertauskuvallisena pyhänä toimituksena. (Ketola 2008, 122.)

Mielestäni helluntaiherätyksen toimintaa leimaavat muutamat piirteet, jotka ovat tehneet siitä kasvavan liikkeen. Myös Ketola on havainnut nämä tekijät, jotka mahdollisesti selittävät helluntaiherätyksen suosiota. Ensinnäkin Jumalan kohtaaminen on helluntailaisen spiritualiteetin olennainen päämäärä. Tämä ilmenee jumalanpalveluksissa spontaaniutena ja avoimuutena Hengen johdatukselle. Myös saarna, rukous ja ylistys tähtäävät Jumalan aitoon kohtaamiseen. Helluntailaiset ovat siis onnistuneet tuomaan Jumalan lähemmäksi uskovien arkielämää ja kokemusta kuin mitä perinteisten kirkkokuntien jumalanpalveluselämässä. (Ketola 2008, 123, 348.) On muistettava, että kokemuksellisuuden korostaminen saattaa johtaa myös ongelmiin, kuten ylikorostuneeseen emotionaalisuuteen (Kärkkäinen 2005, 314).

Myös yksilön mahdollisuudet korostuvat helluntailiikkeessä selkeästi. Pyhän Hengen lahjojen välityksellä jokainen voi saada välittömän yhteyden Jumalaan, joka ohjaa uskovia profetioiden välityksellä sekä siunaa heitä armolahjoilla. Kokemus Pyhästä Hengestä ei siis rajoitu vain alkuseurakuntaan eikä se välity uskoille kirkollisen hierarkian tai tradition välityksellä. Jumalan siunaa seurakuntaa yhä tänäänkin aivan samalla tavoin ihmeillä ja merkeillä kuin varhaisia opetuslapsia. (Ketola 2008, 348.) Tämänkaltaisen usko Jumalan toimintaan jokaisen uskovan kautta on mielestäni selkeä esimerkki helluntailiikkeessä toteutuvasta yksilöllisyydestä. Jumala kohtaa nimenomaan yksilön henkilökohtaisesti ja antaa hänelle kokemuksen itsestään. Helluntailiikkeenkin vetovoima perustuu siis vahvasti yksilön uskonnollisen voimaannuttamisen lupaukseen (Ketola 2008, 348).

Tämä helluntailiikkeen piirre yksilön voimaantumisen ja Jumalan kohtaamisen korostamisessa vaikuttaisi mielestäni osaltaan kertovan riippumattomuuden ja omaehtoisuuden lisääntymisestä: kolme viidestä suomalaisesta katsoo, että välitön ja omakohtainen kokemus jumalallisesta on tärkeämpää kuin, mitä uskonnot ja pyhät kirjat opettavat (Haastettu kirkko 2012, 40). Helluntailiikkeessä toki Raamatulla on keskeinen asema, mutta helluntailiikkeen tulkinta Raamatusta ja kristinuskosta ilmentää omalla tavallaan sitä, miten esittämäni tilastotiedon mukaisesti enemmistö suomalaisista ajattelee. Helluntailaisen ajattelun mukaan kokemusta Jumalasta ei voi saada pelkästään tradition tai toisten ihmisten kautta. Raamatun keskeisyys kuitenkin tasapainottaa yksipuolista kokemuksellisuutta ja tarjoaa kriteerejä kokemusten ja ilmiöiden arvioimiseen. (Kärkkäinen 2005, 314, 315.)

4 TUTKIMUSONGELMAT JA –MENETELMÄT

4.1 Tutkimusongelmat

Esittelemässäni uskonnollisen kääntymisen vaihemallissa huomio on uuteen yhteisöön kääntymisessä. Mallin näkökulma ei siis sisällä tarkastelua siitä, kuinka entisen uskonnollisen yhteisön hylkääminen tapahtuu uuteen siirtymisen ohessa. Kirkosta eroamisen tutkimuksen tulokset osoittavat mielestäni kuitenkin selkeästi sen, että entisestä yhteisöstä, tässä tapauksessa evankelisluterilaisesta kirkosta, irtaantuminen on erottamaton osa uuteen yhteisöön kääntymisen prosessia. Ilman kytköstä entiseen yhteisöön, kääntyminen olisi erilainen. Omalla tutkimuksellani tahdonkin tarkastella koko sitä prosessia, johon sisältyy sekä kirkosta eroaminen että helluntaiseurakuntaan liittyminen.

Tutkimuksellani tahdon selvittää, miten helluntaiseurakuntaan siirtyneen nuoren aikuisen kääntymysprosessi rakentuu hänen kertomuksensa perusteella. Kääntymysprosessin rakentumisen näen kääntymykseen johtaneiden syiden ja vaiheiden kautta rakentuvana eli toisin sanoen huomioni on kertomuksen juonessa, jossa punaisena lankana ovat muun muassa kirjoittajan esille nostamat, kääntymyksensä merkittäväksi kokemat tapahtumat, kokemukset, ihmissuhteet ja pohdinnat. Kääntymyksessä merkittäväksi koetut asiat ovat ikään kuin osasia kääntymysprosessin rakentumisessa.

Tarkat tutkimusongelmani ovat:

Miten evankelisluterilaisesta helluntailaiseksi kääntyneen nuoren aikuisen kääntymysprosessi rakentuu hänen kertomuksessaan?

1. Mitä vaiheita kääntymysprosessissa on havaittavissa?
2. Mitä kääntymyksen syitä vaiheet pitävät sisällään?

Kuten olen jo aiemmin todennut, uskonnollinen kääntymys nähdään tutkimukseni prosessina, ei vain hetken mielijohteena. Tämän näkökulman pohjalta kirkosta eroamisen ja helluntaiseurakuntaan liittymisen prosessia eli kääntymyksen rakentumista ei tutkita vain kohderyhmän kirkkoon liittyvien mielipiteiden ja aja-

tusten pohjalta, vaan muun muassa heidän elämänsä sijoittuvien kokemusten, tapahtumien ja ihmissuhteiden kautta.

Aiemmat tutkimustulokset antavat suuntaa tutkimusaineiston käsittelyyn ja merkittävien havaintojen tekemiseen. On mielenkiintoista, tulevatko oman tutkimukseni havainnot olemaan samansuuntaisia kuin aiemmat tulokset, niitä syventäviä, niihin lisääviä vai niistä täysin poikkeavia. Joka tapauksessa toivon, että havaintoni auttavat ketä tahansa aiheesta kiinnostunutta ymmärtämään edes jotain kirkosta eroamisen ja toiseen uskonnolliseen yhteisöön kääntymisen monimutkaisesta prosessista.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Heti, kun olin määritellyt tutkimukseni aiheen, päätin, että tahdon toteuttaa tutkimukseni aiemmista kirkosta eroamisen tutkimuksista poikkeavalla tavalla. Olihan näkökulmanikin aiheeseen selkeästi erilainen. Ajattelin kääntymisprosessin kokonaisvaltaisen kuvaamisen olevan ongelmallista, jos vastausvaihtoehdot olisivat rajatut. Tällöin tutkijan omat ennako-oletukset tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä voisivat estää joidenkin merkittävien tulosten esille tulemisen. Myöskään avoimet kysymykset eivät vastanneet ajatustani tutkimukseni tarkoituksesta. Opinnäytetyöni ohjaajan neuvosta tutustuin narratiiviseen tutkimusotteeseen, joka osoittautuikin tutkimukseeni parhaiten soveltuvaksi.

Narratiivinen eli kertomuksellinen tutkimus ottaa parhaiten huomioon kääntymisen ihmisen persoonaa vahvasti määrittävänä muutosprosessina. Kertomuksen kautta voidaan ymmärtää ja hallita menneisyyttä ja ihmisten identiteetit rakentuvat monelta osin kertomuksina. Kertomuksessa vastataan kysymykseen, kuka minä olen. (Hyvärinen 2006, 1.) Kertomus nähdäänkin nykyään perustavanlaatuisena tapana, jolla ihmiset rakentavat ymmärrystään maailmasta (Cortazzi 2001, 384).

Narratiivisuus viittaa siis lähestymistapaan, jossa huomio kohdistetaan kertomuksiin tiedon välittäjänä ja rakentajana. Tutkimuksen ja kertomuksen suhdetta voi tarkastella kahdesta päänäkökulmasta: tutkimuksessa voidaan käyttää materiaalina kertomuksia ja toisaalta tutkimus voidaan ymmärtää kertomuksen tuottami-

seksi maailmasta. (Heikkinen 2001, 116.) Itse pyrin toteuttamaan näitä molempia näkökulmia tutkimuksessani, jossa narratiivisuus on koko työtä läpileikkaava piirre. Mielestäni se on yksi tutkimukseni selvistä vahvuuksista, sillä se ottaa parhaalla mahdollisella tavalla huomioon kääntymyksen prosessina ja yksilön elämää muuttavana tapahtumana.

Narratiivisuudella viitataan tutkimuksessani myös aineiston käsittelytapaan. Narratiivisessa analyysissä painopiste on uuden kertomuksen tuottamisessa aineiston pohjalta, jolloin huomio kiinnittyy siis aineiston luokittelun sijaan uuden kertomuksen konfiguroimiseen. Kertomuksessa pyritään tuomaan esille aineiston kannalta keskeisiä teemoja. (Heikkinen 2001, 122.) Tutkimusongelmani kannalta keskeisten teemojen esille tuomisessa hyödynnän perinteistä teemoittelua, jossa aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja (Eskola & Suoranta 2000, 174).

Tarkoitukseni on siis aineiston pohjalta muodostaa yksi, eräänlainen tyyppikertomus. Apuna tässä olen käyttänyt Hännisen (2000, 33) menetelmää, jolla hän on muodostanut työttömien tarinoiden pohjalta yhden perustarinan, jossa hän tarkastelee pikemminkin tarinan kokonaisuutta ja pääjuonta yksityiskohtien sijaan. Aluksi olen siis muodostanut jokaisesta tarinasta ydinkertomuksen, minkä jälkeen näitä ydinkertomuksia yhdistelemällä konfiguroinut yhden tyyppikertomuksen, joka kuvastaa parhaalla mahdollisella tavalla kertomusten muodostamaa kokonaisuutta. Tyyppikertomuksessa siis ilmenee keskimääräisten, tyyppillisten tarinoiden juonirakenne keskeisine elementteineen, joita ovat esimerkiksi tarinassa mukana olleet keskeiset henkilöt sekä muut osatekijät. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kertomuksellinen tutkimus soveltuu mielestäni erinomaisesti juuri helluntailaisuuteen kääntyneiden kohdalla, sillä oman kokemukseni perusteella he ovat innokkaita kertomaan omasta hengellisestä elämästään. Uskonnoissa muutenkin käytetään paljon narratiiveja uskomusten ja oppien välittäjinä. Myös suurin osa ihmisen arkipuheesta on tarinankerrontaa. Ihmisellä näyttääkin olevan narratiivinen vietti eli taipumus kommunikoida narratiivisesti. (Sjöblom 64, 2008.) Hyödynnäkseni tätä, päätin kerätä aineistoni pyytämällä kääntyneitä kirjoittamalla kertomaan oman kääntymiskertomuksensa. Tuotoksessaan he tuovat esiin merkittä-

väksi kokemiaan asioita kääntymysprosessinsa ajalta. Liitteenä (Liite 1) on tutkimukseen osallistumisen ohjeistus, jonka lähetin kaikille tutkimukseen osallistuneille.

Tutkimustani varten sain kerättyä seitsemän kertomusta, joista viisi sain kirjallisesti ja kaksi äänittämällä suullisesti kerrottu kertomus. Kirjoitettujen kertomusten pituudet vaihtelevat yhdestä sivusta neljään sivuun. Suullisten kertomusten yhteiskesto on noin 33 minuuttia. Kumpakaan kertomusta en ole litteroinut muilta kuin havaintojani tukevien lainauksien osalta. Laajempaa litterointia en ole kokenut tarpeelliseksi, sillä tarkoitukseni ei ole tutkia kertomusten yksityiskohtia. Tutkimukseeni osallistumisesta kiinnostuneet ottivat minuun yhteyttä käytyäni lyhyesti esittelemässä tutkimustani Rovaniemen helluntaiseurakunnan tilaisuudessa. Informaatiota tutkimuksestani lähetin myös Oulun helluntaiseurakuntaan sähköpostin välityksellä.

Kertomuksen kirjoittamisen tarkoituksena on antaa kääntyneiden itse vapaasti kertoa omasta kääntymysprosessistaan – tietysti tehtävänannon puitteissa. Näin he voivat rauhassa sisällyttää kertomukseensa kaiken, minkä he nyt jälkeenpäin tarkasteltuna kokevat olleen merkittävää oman kääntymyksensä kannalta. Haastattelussa voi helposti unohtua sanoa joitain tärkeitä asioita, jotka muistuvat mieleen vasta jälkikäteen. Uskon kertomuksen kirjoittamisen myös olleen kirjoittajille itselleen antoisa kokemus. Näin muutamat heistä itse asiassa minulle kertoivatkin.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseni luotettavuuden kannalta tärkeä tekijä on luonnollisesti kääntymyskertomuksista tekemäni analyysin luotettavuus. On selvää, että ensimmäistä tutkimustani tekevänä opiskelijana en omaa paljoa kokemusta tutkimusaineiston analysoinnista ja tehtyjen löydöksien tulkinnasta. Olen kuitenkin pyrkinyt esittämään aineiston keräämisessä ja analyysissä hyödynnettävät menetelmät tarkasti, jotta lukija voi seurata, miten olen analyysissäni edennyt. Myös tuki, jota olen saanut ohjaajiltani tutkimukseni toteuttamisen aikana, on auttanut minua tekemään työstäni laadukkaamman. Suorittamani analyysin luotettavuutta voidaan arvioida vahvistuvuuden kautta. Tällä käsitteellä tarkoitetaan tehtyjen tulkintojen tukemis-

ta vastaavaa ilmiötä tarkastelleiden tutkimusten avulla (Eskola & Suoranta 1998, 213). Vaikka tutkin kirkosta eroamista jokseenkin erilaisesta lähtökohdasta käsin kuin aiemmat tutkimukset, ovat jo niissä tehdyt havainnot hyvä pohja, johon verrata tutkimukseni tuloksia. Myös Rambon uskonnollisen kääntymyksen vaihemalli ja muu käyttämäni aineisto tarjoaa vankan teoreettisen perustan analyysini tueksi.

Yleisesti laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa olennainen tutkimusväline. Tutkija itse onkin pääasiallinen luotettavuuden kriteeri. (Eskola & Suoranta 1998, 211.) Analyysia tehdessäni minun on siis mahdotonta olla jollain tasolla peilaamatta kertomuksia omaan elämäni, sillä itsekin olen käynyt läpi saman prosessin kuin tutkimukseni kohdejoukko. Tutkimusta tehdessä olen kuitenkin tietysti pyrkinyt objektiivisuuteen. Toisaalta oma kokemukseni tutkimuksen kohteena olevasta muutosprosessista on myös vahvuus. Erityisesti se on motivoinut minua tutkimaan uskonnollisen kääntymyksen monimutkaista ilmiötä ja tutkimusprosessia aloitellessani suuntaamaan huomiotani oikeisiin asioihin.

Aineiston luotettavuutta arvioitaessa huomionarvoista on tutkimukseen osallistuneiden kääntymyksen ja kääntymyskertomuksen kirjoittamisen välisen ajan pituus. Nimittäin monella vastaajista kääntymysprosessin kannalta merkittävät kokemukset ovat monien vuosien takaa. Voidaan siis pohtia, kuinka tarkasti ja totuudenmukaisesti kääntyneiden on mahdollista muistaa nämä kokemukset. On selvää, että monet yksityiskohdat ovat voineet unohtua, mutta toisaalta vuosien etäisyys tiettyihin tapahtumiin voi auttaa tarkastelemaan niitä objektiivisemmin.

Arvioitaessa kääntyneiden kuvausta heidän kääntymysprosessistaan on myös otettava huomioon uskonnollisen yhteisön retoriikan vaikutus aikaisempien kokemusten tulkintaan. Tällöin omaan kääntymysprosessiin liittyvät kokemukset tulkitaan uudessa yhteisössä omaksutusta ymmärryksestä käsin. Tutkimustulosten tarkastelemisen yhteydessä käy selväksi, että kääntyneet ovat omaksuneet samankaltaista retoriikkaa helluntailiikkeen sisällä, mikä on vaikuttanut heidän tapansa nähdä tai tulkita heidän omaa historiaansa.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Kohdejoukon kuvaus

Normaalista tavasta poiketen esittelen tutkimukseni kohdejoukon nyt tutkimustulosten yhteydessä. Syynä tähän on hyödyntämäni Rambon vaihemallin asettama painoarvo kääntymyksen kontekstille. Tutkimustani varten kertomuksensa kirjoittaneet tai kertoneet seitsemän henkilöä ovat olleet kirkosta eroamisensa hetkellä 18 – 27 vuotiaita ja eroamiset ovat tapahtuneet vuosien 2003 ja 2011 välisenä aikana. Muutamalla vastaajista kirkosta eroamisesta ja helluntaiseurakuntaan liittymisestä oli kirjoittamishetkellä ehtinyt kulua siis jo kymmenenkin vuotta. Osalla kääntymys on tapahtunut vain muutama vuosi sitten.

Kaikkien vastaajien kotiseurakunta (helluntaiseurakunta) sijaitsi kaupungissa. On siis oletettavaa, että heidän kääntymysprosessinsa ovat tapahtuneet kaupunkiympäristössä. Tämä ei ole sinänsä yllättävää, sillä juuri kaupungistuminen nähdään yhtenä merkittävänä tekijänä uskonnollisen monimuotoisuuden kasvussa. Maantieteellisesti kertomuksissa Suomen pohjoisemmat alueet ovat etelää vahvemmin edustettuina, mikä ei liene yllätys, sillä etsinhän vastaajia tutkimukseeni Pohjois-Suomesta. Kolmen vastaajan kertomuksissa kotiseurakunta on Rovaniemen helluntaiseurakunta, muissa kertomuksissa kotiseurakunnat sijaitsevat puolestaan Tampereella, Seinäjoella, Joensuussa sekä Oulussa.

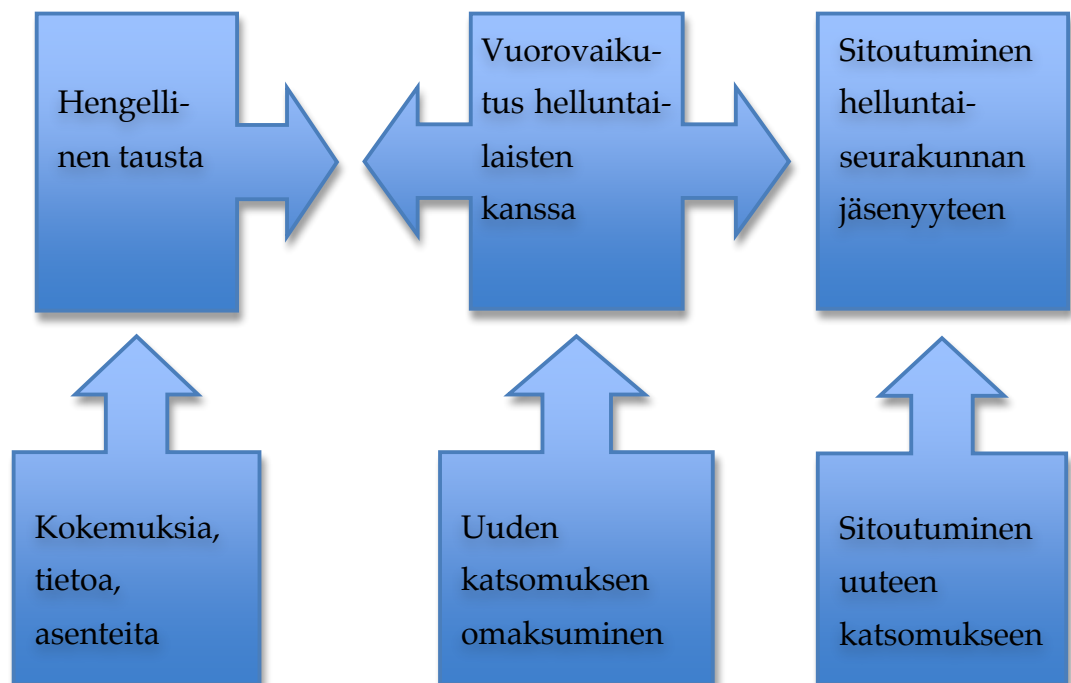
Tarkemmin kohdejoukkoa kuvaan myöhemmin heidän hengellisen taustansa kuvauksen yhteydessä. Seuraavaksi esittelen kääntymysprosessin rakentumiseen liittyvät havaintoni pääpiirteittäin, minkä jälkeen tarkastelen tarkemmin kutakin kolmesta prosessin vaiheesta tyyppikertomuksen perusteella.

5.2 Kääntymysprosessin rakentuminen kääntyneen kertomuksessa

Aineistoa lukiessa ilmeni hyvin nopeasti, että valitsemani analyysimenetelmä soveltuu erityisen hyvin keräämiäni kääntymyskertomusten analysointiin, koska niiden juonirakenne on melko samankaltainen. Kertomusten juonissa on selkeästi

tunnistettavissa kolme pääelementtiä tai -vaihetta. Keräämiäni kertomusten perusteella voin yhtyä väitteeseen, että elämänmuutoksien tarkasteleminen on otollista tarinalähestymistavasta käsin. Muutoksen hahmottaminen tarinana antaa tapahtumien kululle mielen, juonen. Tarinat rakentuvatkin usein juuri muutoksen ympärille ja niiden peruskaava on ”alkutila – muutos – lopputila”. (Hänninen 2000, 95.)

Kääntymyskertomuksessaan kääntynyt ensin kertoo omasta hengellisestä taustastaan; perheestään ja muusta lähipiiristään, lapsuudestaan, hengellisistä kokemuksistaan evankelisluterilaisen kirkon toiminnassa ja uskostaan. Käännne kertomuksessa tapahtuu, kun helluntailiikkeen edustajan kohtaamisen seurauksena yksilön elämässä alkaa hengellinen etsintä ja vuorovaikutus helluntaiseurakunnan edustajien kanssa. Vuorovaikutuksen aikana yksilö alkaa arvioida uskonnollista taustansa ja uutta yhteisöä – siihen kuuluvia ihmisiä, sen opetuksia ja toimintaa – suhteessa evankelisluterilaiseen kirkkoon. Vuorovaikutus jatkuu, kunnes yksilö päättää sitoutua uskoon ja helluntaiseurakunnan jäsenyyteen.

Kuvio 1. Kääntymyskertomuksen rakenne.

Kertomusten kolme pääelementtiä tai –vaihetta (Kuvio 1) eivät kaikissa kertomuksissa etene samalla tavalla. Joissakin kolme vaihetta seuraavat hyvinkin selkeästi ja irrallisesti toisiaan, kun taas toisissa kertomuksissa eri vaiheet ovat sekoittuneet keskenään. Tämän vuoksi joidenkin kertomusten kohdalla sana elementti on sopivampi valinta kuin vaihe. Kaikissa kertomuksissa nämä elementit ovat joka tapauksessa selkeästi esillä.

Yksilöiden välillä myös vaiheiden ja niiden väleihin sijoittuvien jaksoiden pituudet vaihtelevat. Joillakin vuorovaikutus helluntailiikkeen edustajan kanssa alkoi jo lapsuudessa ja sekoittui näin hengellisen taustan kuvaukseen. Toisilla kohtaaminen tapahtui vasta varhaisaikuisuuden aikana. Eräässäkin kertomuksessa lapsuudessaan hengellisten asioiden parissa melko aktiivisesti tekemisissä ollut henkilö kertoo erkaantuneensa hengellisyydestä melko pitkäksikin aikaa ennen kohtaamistaan helluntailiikkeen edustajan kanssa.

”Rippikoulun jälkeen alkoi hengellisistä asioista erkaantumisen aika, ja vietinkin useamman vuoden, noin kymmenen vuotta, Jumalasta kaukana, niin sanotusti maailmassa. Tutustuin armeijassa erääseen nykyiseen ystävääni. Hän koki tuhlajapoikamaisen paluun Jumalan läheisyyteen kun opiskelimme samaan aikaan Oulussa. Tämän elämän muutoksen seurauksena hän alkoi käydä siihen aikaan Oulussa paljon nuoria vetävässä Oulun helluntaiseurakunnassa. Ystäväni alkoi kutsumaan myös minua seurakunnan kokouksiin, lähinnä nuorten kokouksiin.”
(Mies 2)

Oman aineistoni perusteella käy siis hyvin selväksi Rambon toteamus, ettei ole olemassa yhtä ainoaa kääntymyksen prosessia (Rambo 1993, 5.) Ei, vaikka jokaisen kääntyneen kohdalla olisikin kyse samanlaisesta kirkkokunnallisesta muutoksesta. Itse asiassa, jokaisen kääntyneen kertomus omasta kääntymysprosessista on ainutlaatuinen. Kuitenkin niissä on tunnistettavissa useita yhteisiä piirteitä. Kertomuksissa on selkeästi nähtävissä teoriaosassa esittelemäni Rambon vaihemallin jokainen osa, mikä oli toisaalta hyvin odotettavaa jo esittelemieni aiempien tutkimustulosten perusteella. En kuitenkaan koe mielekkääksi esittää tuloksiani Rambon vaiheiden tarjoaman mallin mukaisesti, vaan esittää ne niin kuin ne aineistosta esiin nousevat. Kertomusten perusteella kolmen elementin mukainen jako on mielestäni selkein ja täten helpoiten ymmärrettävä.

Rambon malliin kuuluvan vuorovaikutuksen vaiheen merkitys korostui erityisellä tavalla omassa aineistossani. Sen seurauksena kääntynyt henkilö alkaa arvioida

hengellistä taustaansa uudella tavalla. Erityisesti näkemys evankelisluterilaisesta kirkosta alkaa muotoutua.

”Siitä lähtien aloinkin käydä helluntaiseurakunnalla säännöllisesti ja minulle alkoi raamatun tutkiskelun myötä valjeta että kuinka pahasti metsässä luterilainen kirkko todellisuudessa olikaan. Minulle muodostui vahva käsitys siitä kuinka lapsikasteelle ei ollut mitään raamatullista pohjaa ja että seurakuntaan kuuluvien tulisi kaikkien olla uskossa ja elää raamatun oppien mukaan” (Mies 1)

”Kaipasin iloa ja pyhän hengen läsnäoloa ja vapautta, mitä luterilaisessa kirkossa ei tuntunut olevan.” (Nainen 4)

Kuviossa (Kuvio 1) menneisyyden kriittistä tarkastelemista kuvaa vuorovaikutusvaiheen nuoli taaksepäin hengellistä taustaa kohti. Vuorovaikutuksen aikana yksilö arvioi omia aiempia kokemuksiaan, tietoja ja asenteita uuden uskonnollisen yhteisön eli helluntaiseurakunnan näkökulmasta. Lopulta vuorovaikutuksen jatkuttua riittävän kauan yksilö päättää sitoutua uuden uskonnollisen yhteisön jäsenyyteen, kun taas evankelisluterilainen kirkko koetaan itselle etäiseksi. Kääntymys on näin tapahtunut. Helluntailaiseksi kääntyneiden kohdalla sitoutuminen tarkoittaa uskonratkaisua ja kasteen ottamista. Uskonratkaisun ja kasteen välillä voi olla jopa vuosienkin pituinen aika.

”Kasvoin ja rohkaistuin uskossani hyvän opetuslapseuttamisen seurauksena, jota seurakunnassa tuolloin toteutettiin. Kun aikaa oli kulunut muutama vuosi, koin että Oulun helluntaiseurakunnasta oli tullut minulle oma kotiseurakuntani ja päätin, että haluan olla tukemassa hienoa työtä jota he tekevät. Samaan aikaan koin, etten saisi evankelis-luterilaisesta kirkosta sitä, mitä koin, että tarvitsin uskonelämässä eteenpäin pääsemiseen. Näiden asioiden seurauksena päätin erota evankelis-luterilaisesta kirkosta ja liittyä helluntaikirkkoon sekä Oulun helluntaiseurakuntaan, tämän jälkeen minut kastettiin Oulun helluntaiseurakunnassa.” (Mies 2)

Seuraavaksi tarkastelen lähemmin aineistosta esiin noussutta kääntymysprosessia kertomusten juonenvaiheiden avulla. Teen tämän esittelemällä tyyppikertomuksen, jossa tuon esiin yleisimmät piirteet, jotka parhaalla mahdollisella tavalla kuvastavat aineiston kaikkia kertomuksia. On kuitenkin selvää, että tätä tehdessäni kadotan osan jokaisen kertomuksen yksilöllisyydestä ja huomiotta jää kääntyneiden itsensä merkittäviksi kokemia yksityiskohtia. Tämän vuoksi tuonkin vaiheiden tarkastelun yhteydessä esiin joitakin tärkeitä elementtejä, joissa on kertomusten välillä eroavaisuuksia.

5.2.1 Hengellinen tausta

Kääntymyskertomus alkaa kuvauksella kääntyneen hengellisestä taustasta. Hän kuvaa vanhempiensa uskonnollisuutta, kertoo omista kokemuksistaan kristillisyyden parissa ja pohtii omaa uskoa. Kääntyneen hengellinen tausta toimii myöhemmin kääntymysprosessin aikana kontekstina, johon uusia vaikutteita aletaan peilata. Työni teoriaosan kolmannessa luvussa kuvasin yleisiä yhteiskunnallisia ja kehityspsykologisia kontekstin piirteitä. Kääntyneen oma kuvaus avaa hänen uskonnollisen muutoksensa aikana operoineita henkilökohtaisia kontekstin ulottuvuuksia.

Kääntyneen perheessä hengelliset asiat eivät olleet olleet kovinkaan vahvasti esillä. Perhettä oli leimannut kääntyneen omien sanojen mukaan lähinnä tapakristillisuus. Kääntynyt oli lapsena kastettu tavan vuoksi ja rippikouluunkin mentiin suurelta osin samoin perustein.

”Olen kasvanut perheessä jossa jokainen lapsi on vauvana kastettu ja siten liitetty evankelisluterilaiseen kirkkoon ihan vain tavan vuoksi. Kukaan perheessäni ei ollut uskossa, saatikka aktiivisesti käynyt luterilaisen seurakunnan tilaisuuksissa.” (Mies 1)

”Vanhempani kävivät kirkossa lähinnä jouluna...Menin rippikouluun lähinnä siitä syystä, että vanhempanikin ja siskonikin olivat sen käyneet.” (Mies 1)

”Vanhempani eivät ole mitenkään minulle kertoneet evankeliumia, tai se asia ei mitenkään ollut meillä esillä.” (Nainen 2)

”Tiettyssä mielessä kasvatukseeni on kuulunut kristillisiä piirteitä. Perheessäni kaikki on vauvana kastettu ja liitetty luterilaiseen seurakuntaan. Varsinaisesti perheessämme ei kuitenkaan ole opetettu Jumalasta tai muuten seurakuntayhteyttä ei ole vaalittu. Perhettäni voisi kuten monta muutakin suomalaista perhettä luonnehtia tapakristilliseksi. Minä ja siskoni olemme kaikki käyneet rippikoulun, mutta pelkästään sen takia, että se on ollut pintapuolinen tapa joka kaikkien kuuluu käydä.” (Nainen 5)

Kääntyneen lapsuus ei ollut kuitenkaan missään nimessä ollut uskonnoton. Hän oli lapsuudessaan ja nuoruudessaan myös osallistunut evankelisluterilaisen kirkon toimintaan, vaikka hänen vanhempansa eivät olleetkaan olleet aktiivisia seurakunnan toimintaan osallistujia.

"Minulla on hatara muistikuva siitä, että olen joskus viisivuotiaana käynyt luterilaisen seurakunnan kerhossa missä minulle muodostui ensimmäistä kertaa käsitys siitä, kuka Jumala on." (Mies 1)

"Muistan käyneeni partiota, jota järjestettiin luterilaisen seurakunnan tiloissa ja siellä oli jonkin verran raamattuun ja Jumalaan liittyvää opetusta." (Mies 1)

"Muistan lapsuudesta, että on käyty seurakunnan kerhossa. Sieltä on tullu sitten tätä hengellistä sanomaa ja sitä mun vanhemmat ei oo vierastanu ollenkaan. Ne on kuitenkin kunnioittanu näitä uskonasioita." (Nainen 2)

"Vietin nuoruudessani monet kesät kristillisillä lasten leireillä. Kun rippikoulun aika tuli, olivat kristilliset asiat minulle jo niin tuttuja, että riparilla ei tullut minulle mitään uutta." (Mies 2)

Kääntyneen kertomuksessa korostuu, etteivät hänen vanhempansa olleet vahvasti siirtäneet hänelle evankelisluterilaista perinnettä. Useat tutkimukset osoittavatkin, että kodeissa tapahtuva uskontokasvatus on Suomessa vähentynyt. Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja muissa suurissa kaupungeissa uskonnollisen kasvatuksen saaneiden osuus on vähentynyt huomattavasti. (Monikasvoinen kirkko 2008, 119.) Juuri uskonnollisen kasvatuksen vähenemisestä on etsitty selitystä uskonnollisten instituutioiden heikkenemiselle ja nuorten aikuisten etäännykselle perinteisestä kirkollisesta uskonnollisuudesta (Niemelä & Koivula 2006, 163). Uskonnollisen kasvatuksen heikentymisen seurauksena uskontoa ei niinkään peritä vanhemmilta, vaan rakennetaan oman valinnan ja etsinnän kautta (Niemelä 2011, 41).

Leimaavaa kääntyneen kertomuksessa on, ettei hänelle ollut muodostunut – ainaakaan hänen itsensä jälkeenpäin tarkastelemana – erityisen positiivista suhdetta evankelisluterilaiseen kirkkoon huolimatta osallistumisesta esimerkiksi seurakunnan kerhoihin. Kirkko ei ollut tarjonnut hänelle hengellisesti sitä, mitä hän olisi tarvinnut.

"Ehkä siis merkittävimpiä tekijöitä helluntaiseurakuntaan siirtymiselle oli se etten kokenut saavani mitään hengellistä antia luterilaisen kirkon toiminnoista." (Nainen 4)

"Luterilaisella seurakunnalla ei ollut juurikaan toimintaa nuorille, jumalanpalvelukset tuntuivat kuivilta ja kaavamaisilta, kun vaikutti että pappi ei itsekään henkilökohtaisesti uskonut Jumalaan." (Nainen 4)

"Luterilaisen piirissä oli ehkä pari pappia, jotka silleen tunsivat ja tiesi... heihinkään ei syntynyt mitään sen kummempaa, että se on aika pinnallista kanssakäymistä, kun näät vaikka jossain riparilla tai käyt jossain jumalanpalveluksessa tai jossain

tapahtumassa. Mulla selkeästi puuttui sellainen hengellinen...mulla oli kaipuu hengellisen isän ja äidin puoleen.” (Nainen 2)

Uskon, että ainakin osaltaan kääntyneen kokemus evankelisluterilaisesta kirkosta selittyy sosiaalistumisen avulla. Sosiaalistumisen perustavanlaatuisen idea on, että ihminen käyttäytyy ja ajattelee siten, miten hänet on kasvatettu. Siksi vanhemmat, opettajat ja muut aikuiset ovatkin tärkeitä roolimalleja lapsille. Onnistuneen sosialisoinnin seurauksena yksilölle muodostuu sosiaalinen identiteetti, joka on sidoksissa tiettyihin normeihin, maailmankatsomukseen ja esimerkiksi uskonollisiin näkemyksiin. (Furseth & Repstadt 2006, 114.) Koska kääntynyt ei ole oman perheen vaikutuksesta missään elämänsä vaiheessa vahvasti sosiaalistunut evankelisluterilaiseen uskoon, on vaikea odottaa hänen kokevan evankelisluterilaisen kirkon toimintaa mielekkääksi.

Kääntyneen kokemuksesta evankelisluterilaisesta kirkosta, erityisesti sen jumalanpalveluksesta, voidaan tarkastella myös rituaalien näkökulmasta. Kannattajamäärällisesti suurilla ja levinneillä yhteisöillä on tapana suosia symbolista tulkintatapaa, jossa rituaaliset toimet ilmaisevat joitakin ennakkoon sovittuja ja yhteisiä uskonnon opillisia sisältöjä. Toimintaan osallistujan kannalta on siis kyse näiden traditiossa vakiintuneiden ja yhteisesti sitovien sisältöjen omaksumisesta, sisäistämisestä ja ilmaisemisesta. (Ketola 2008, 350, 351.) Jos yksilön kohdalla tätä omaksumista ei ole tapahtunut, on hänen vaikea kokea toimintaa mielekkääksi. Viitteitä tästä kokemuksesta on selkeästi nähtävissä kääntyneen kertomuksessa, kuten edelliset lainaukset osoittavat.

Vaikka kääntyneen vanhemmat eivät olleetkaan tarjonneet lapselleen esimerkkiä hengellisissä asioissa ”olemalla uskossa” tai osallistumalla aktiivisesti kirkon toimintaan, kokee kääntynyt silti uskoneensa lapsena Jumalaan. Kääntynyt tuo kertomuksessaan esiin myös, kuinka hän on kokenut muutoksia uskossaan Jumalaan.

”Lapsena ajattelin, että hän on kiltti parrakas vanha mies, joka istuu pilven reunalla ja vastailee ihmisten rukouksiin ja tämä käsitys minulla oli vielä ala-asteen alkaessa.” (Mies 1)

”Hengelliset asiat alkoi avautuun silloin, kun noin 8-vuotiaana tulin uskoon.” (Nainen 3)

"Uskoin lapsena Jumalaan, välillä teinivuosina kadotin hänet, kunnes lukiossa löysin Jumalan uudestaan." (Nainen 3)

"Teinivuosien aikaan, kun urheilu oli minulle tosi tärkeää, lähdin vähän muillekin teille. Ja vaikka uskoin edelleen Jumalaan, ja olin kokenu nää asiat tosi vahvasti omassa elämässä, niin varmasti se porukka, missä hengaskin sitten, vaikutti...että mie käänsin selän sitten näille asioille." (Nainen 3)

"Toisaalta tietyssä mielessä uskon, että nimenomaan lapsuudessa minuun on "kylvetty uskon siemen". Muistan kuinka pienenä lapsena kysyin äidiltäni Jumalasta ja kuinka isäni yritti selittää minulle jotain vaikeaa kohtaa Raamatusta." (Nainen 5)

Teoriaosassa käsittelemäni suomalaisen kääntymysprosessia tarkastelevan tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia kuin omani. Hovin (1993) haastattelemat henkilöt näkevät kääntymisprosessinsa rakentumisen jatkuneen lapsuudesta aina haastatteluhetkeen saakka. Prosessi ei ollut edennyt tasaisesti eteenpäin, vaan lähes jokainen haastateltu kertoi kokeneensa hengellisessä kehityksessään takautumia ja vaikeuksia pysyä uskossa. Alangon (1993) tutkimuksessa kääntyneiden lapsuus ja nuoruus vaikuttaa olleen samankaltainen kuin omassa tutkimuksessani. Vanhemmat eivät "olleet uskossa, vaan uskonnollisia", kuten haastateltavien lapsuuden aikoihin oltiin. Kääntyneet olivat kokeneet myös lapsuudessa ja nuoruudessa uskoneensa Jumalaan.

Kuten olen jo todennut, yksilön hengellinen tausta toimii kontekstina kääntymysprosessin edetessä. Omassa aineistossani kääntynyt ei ole omaksunut vahvaa evankelisluterilaista identiteettiä lapsuutensa ja nuoruutensa aikana, minkä vuoksi hän on myöhemmin kohdatessaan helluntailiikkeen edustajan avoin uudennaisille vaikutuksille. Tässä yhteydessä ei ole vaikea olla huomaamatta, kuinka kääntyneen hengellinen tausta on sopusoinnussa laajemman yhteiskunnallisen ja kulttuurillisen kuvan kanssa. Uskonto on privatisoitunut, eivätkä vanhemmat enää kasvata lapsiaan aikaisempien sukupolvien perinteeseen läheskään siinä määrin kuin esimerkiksi ennen kaupungistumista. Erityisesti kääntyneen perhe näyttäisi siis tukevan ja edistävän laajempaa kulttuurista vaikutusta. Tältä osin kääntymysprosessin konteksti helpottaa kääntymyksen tapahtumista (kts. Rambo 1993, 35).

5.2.2 Vuorovaikutus

Toinen pääelementti tai –vaihe kääntyneen kertomuksessa on vuorovaikutus helluntailiikkeen edustajan kanssa. Vuorovaikutus alkaa kohtaamisesta ja sen aikana yksilö pohtii omaa hengellistä tilaansa, aikaisempia kokemuksiaan, tietojaan ja asenteitaan. Vuorovaikutuksen aika on kääntymystä harkitsevalle henkilölle myös etsinnän aikaa – hän aktiivisesti hakee vastauksia kysymyksiinsä ja mahdolliseen kriisiin. Alanko (1998) kutsuu tätä vaihetta kiinnostumisen vaiheeksi. Hänen sanavalintansa on sikäli osuva, että se kuvastaa hyvin kääntymystä harkitsevan henkilön omaa aktiivisuutta.

Kääntyneen kohtaama helluntailiikkeen edustaja on henkilö hänen omasta lähipiiristään (ystävä tai jopa oma puoliso). Helluntailiikkeen edustajan vuorovaikutusta kääntyneen kanssa on mielestäni luontevinta kuvata tavalliseksi ihmissuhteeksi, jonka funktio ei ole ollut nimenomaan kääntymisen tavoittelu. Ystävä on vain sattunut olemaan helluntailainen ja luonnollisesti tämän uskonnollinen vakaumus on tullut esiin tavalla tai toisella vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa.

”Ala-asteen alussa minulla oli luokkatoverina Tuomas (nimi muutettu), josta hyvin nopeasti tuli paras ystäväni. Tuomas kuului helluntailaiseen perheeseen ja hänen elämänsä keskiöksi olivat muodostuneet uskoon liittyvät asiat.” (Mies 1)

”Ja sitten aloin hakeutuun ja hengaan niitten vanhojen kavereitten kans...ja siihen aikaan ne kävivät helluntaiseurakunnan nuortenilloissa paljon ja hengattiin. Se vaan sattuu olemaan niin.” (Nainen 3)

”Olin varmaan 8-10 vuotias, kun tutustuin luokallani erääseen tyttöön, josta myöhemmin tuli paras ystäväni. Hän ja hänen perheensä kuuluivat Rovaniemen helluntaiseurakuntaan. Leikkiemme lomassa ystäväni alkoi kertoa minulle Jeesuksesta ja antoi minulle lainaksi kristillisiä lastenohjelmia. Lisäksi hän opetti minua lukemaan Raamattua. Suureksi iloksi muodostuivat myös kesäisin Helluntaiseurakunnan järjestämät lastenkesäleirit. Leireillä oli todella ihana ilmapiiri ja paljon hauskaa tekemistä.” (Nainen 5)

Vuorovaikutus kohdatun helluntailaisuutta edustavan henkilön/henkilöiden kanssa aloittaa prosessin, jossa yksilö pohtii omaa hengellistä tilaansa, menneisyyttään, käsityksiään ja luonnollisesti suhdettaan evankelisluterilaiseen kirkkoon. Kohtaamisen ja vuorovaikutuksen seurauksena voidaan siis puhua etsinnästä, jossa yksilö rakentaa ja muokkaa maailmaansa jatkuvasti luodakseen tarkoitusta ja merkitystä, jotta hänen psyykkinen tasapainonsa säilyisi (Rambo 1993, 56). Kään-

tyneellä näyttääkin avoimuutensa lisäksi olevan hyvin aktiivinen rooli vuorovaikutuksen aikana. Hän osallistuu tilaisuuksiin, mutta ennen kaikkea pohtii, miettii ja arvioi tilannettaan. Kääntyneen kokemusta vuorovaikutuksen ajasta voidaan myös kutsua kriisiksi, jonka vahvuus on kuitenkin yksilöllistä.

"...tiesin kyllä kristinuskon perusteet ja olin ollut itsekin aiemmin paljon seurakuntanuorten kanssa tekemissä. Itselläni ei kuitenkaan koskaan ollut tuollaista rohkeutta olla aidosti sitä mitä nämä nuoret olivat, uskovainen." (Mies 2)

"...kokemukset saivat minulle aikaan uskonkriisin: Yritin sovittaa ystäväni jumalkäsitystä siihen mitä olin jumalasta oppinut seurakunnan kerhossa enkä mitenkään onnistunut sovittamaan näitä kahta jumalkäsitystä yhteen. Hiljalleen hylkäsinikin aikaisemman käsitykseni jumalasta..." (Mies 1)

Käännynnäisen kertomuksessa on vuorovaikutuksen vaiheessa havaittavissa helluntailiikkeelle ominaisen retoriikan omaksumista. Vuorovaikutus helluntailaisten kanssa vaikuttaa myös näkemykseen luterilaisesta kirkosta ja sen merkityksestä omassa elämässä. Tällöin esimerkiksi aiemmat huonot kokemukset kirkosta saavat vahvistusta. Helluntaiseurakunta puolestaan alkaa näyttäytyä kääntymystä harkitsevalle mielekkäämpänä yhteisönä. Siellä hän kokee löytävänsä oman paikkansa osana muuta seurakuntaa. Vuorovaikutuksen vaiheessa uudenaikaisille näkemyksille altistuminen ja niiden omaksuminen merkitsee entisen epäilemistä, hylkäämistä tai siihen kriittisesti suhtautumista. Helluntailaiseksi kääntymistä harkitseva vertaa esimerkiksi käsityksiään evankelisluterilaisen kirkon opista ja työntekijöistä uuden uskonnollisen yhteisön vastaaviin. Huomautettakoon, että kertomuksien välillä on vaihtelua suhteessa evankelisluterilaisen kirkon ja helluntaiseurakunnan keskinäiseen vertailuun. Ilmeistä on, että evankelisluterilaisen kirkon toiminnassa saatujen kokemusten laatu ja määrä vaikuttavat tähän.

"Siitä lähtien aloinkin käydä helluntaiseurakunnalla säännöllisesti ja minulle alkoi raamatun tutkiskelun myötä valjeta että kuinka pahasti metsässä luterilainen kirkko todellisuudessa olikaan. Minulle muodostui vahva käsitys siitä kuinka lapsikasteelle ei ollut mitään raamatullista pohjaa ja että seurakuntaan kuuluvien tulisi kaikkien olla uskossa ja elää raamatun oppien mukaan. Pidín todella paljon siitä kuinka helluntaiseurakuntien pastorit ottivat kantaa arkaluonteisiin eettisiin kysymyksiin ja kuinka he uskalsivat saarnata esimerkiksi siitä että Jumala parantaa ihmisiä vielä tänäkin päivänä uskovien kautta aivan kuten alkuseurakunnan aikoina. Luterilaisessa seurakunnassa en koskaan ollut kuullut vastaavaa ja koin että se oli pimittänyt minulta valtavasti tietoa." (Mies 1)

"Kävin tutustumassa heidän (helluntailaisten) kokouksiinsa. Tunsin olevani kotonan, sain vastauksia kysymyksiini ja vuoden päästä tästä, liityimme Helluntai-

seurakuntaan. Lapset viihtyivät kokouksissa paremmin, ilmapiiri ja ihmiset ovat erilaisia.” (Nainen 1)

Minulle helluntaiseurakunnassa annettiin heti vastuuta eri toiminnoissa palvelemisessa kuten musiikissa ja koin olevani osa seurakuntaperhettä joka koostui niin nuorista kuin vanhoistakin. Alun perin taisin päätyä seurakuntaan jonkun ystäväni kautta...” (Nainen 4)

”Pian kuulin myös, että Hellareilla oli alettu järjestämään nuorteniltoja ja samaisen ystäväni kanssa aloin käymään nuortenilloissa. Nuortenilloissa oli paljon rukousta ja musiikkia ja se sama ihana tunnelma. Nuortenillat koostuivat musiikkiosuudesta, puheesta ja rukouksesta. Nautin joka osuudesta. Laulut olivat kauniita ja romanttisia. Kuten aikaisemmin olin kokenut, kaikessa mitä kokouksissa tapahtui, tuntui olevan aito tunnelma. Varsinkin musiikkiosuuden aikana ihmiset saattoivat itkeä, nauraa, liikehtiä, puhua suoraan Jumalalle. Kaikki tuo teki minuun suuren vaikutuksen. Tiettyssä mielessä voisin nyt ajatella, että Hellareilla oli Jumala tuotu yhteisötasolta yksilötasolle.” (Nainen 5)

Näkemyksen ja mielipiteiden ohella vuorovaikutuksen aikana yksilö muodostaa ja syventää ihmissuhteita uudessa yhteisössä. Itse asiassa ihmissuhteet on helppo nähdä näkemysten ja mielipiteiden muuttumisen perustavanlaatuisena vaikuttimena tai motivaattorina. Vuorovaikutuksen vaiheessa kehittyvät henkilökohtaiset suhteet toimivat kääntymyksen verkostoina (Rambo & Farhadian 1999, 30). Seuraavassa luvussa siirtyessäni käsittelemään sitoutumisen vaihetta kääntyneen kertomuksessa, nousee yhteisöllisyyden merkitys yhä vahvemmin esiin. Kääntyneen kerronnassa näkyikin viitteitä helluntailiikkeelle tyypillisestä spiritualiteetista, joka tarjoaa välitöntä Jumalan kohtaamista. Aineiston perusteella on selvää, että helluntaiseurakunnan toiminnassa kääntyneet ovat kokeneet läheistä yhteyttä toisiin ihmisiin ja saaneet vahvan kokemuksen oman roolinsa merkityksestä.

5.2.3 Sitoutuminen

Kolmas vaihe tai elementti kääntyneen kertomuksessa on sitoutuminen. Tässä vaiheessa käännyttäminen sitoutuu uskoon, liittyy kasteen kautta helluntaiseurakunnan jäseneksi ja eroaa evankelisluterilaisesta kirkosta. Sitoutumista ei tule missään nimessä nähdä vain hetken päätöksenä, vaikka se yleensä siinä muodossa lopulta ilmeneekin. Aineistossani sitoutuminen helluntaiseurakunnan jäsenyyteen on ikään kuin ”jäävuoren huippu” tai luonnollinen päätös, kuten yksi kääntynyt asian itse ilmaisi. Kääntymysprosessi kokonaisuutena on monitahoinen, pitkä ja

moniulotteinen. Ratkaisu sitoutua uuden yhteisön jäsenyyteen ja erota aiemmasta yhteisöstä on joka tapauksessa kertomuksen huippukohta.

Ennen sitoutumispäätöstä yksilö on arvioinut omia vaihtoehtojaan. Käännyännäinen itse, hänen ihmissuhteidensa muodostama verkosto, käyttäytymismallit sekä kääntymyksen hyvien että huonojen puolien pohdinta vaikuttavat kaikki päätöksenteon prosessissa (Rambo 1993, 126). Edellisessä luvussa näimme, kuinka tähän liittyi kirkosta eroamisen näkökulmasta erityisesti evankelisluterilaisen kirkon arviointia ja vertaamista yksilön kokemukseen helluntaiseurakunnasta. Päätöksenteko ei ole kuitenkaan ainoastaan yksilön sisäinen prosessi, vaan sosiaalisen vuorovaikutuksen kokemus (Rambo 1993, 127).

"...en koe, että minua veti puoleensa erityisesti helluntaiooppi tai, että olisin lähtenyt karkuun luterilaista oppia. Arvelen, että eniten minuun vaikutti Oulun helluntaiseurakunnassa tapaamieni uskovien nuorten aitous ja välittömyys." (Mies 2)

"En sanoisi, että mulla on niin ku mitään opillisia niin sanotusti siellä...että mulla oli enemmänkin, että mie vaan koin sen (helluntaiseurakunta) kodiksi. Että ei mulla ollu mitään siltojen polttamisia silloin, kun mie sinne luterilaiseen marssin, että haluaisin erota. Haluan vain liittyä helluntaiseurakuntaan, koska mie käyn siellä nuortenilloissa ja oli ylistysvastuuta ja mulla oli semmosia vastuujuttuja, että sain käyttää omia lahjoja ja tehdä asioita, joista tykkään..." (Nainen 3)

Sitoutumispäätöksessä suuri motivaatiotekijä on siis sosiaaliset syyt. Vaikka myös esimerkiksi kääntyneen opilliset näkemykset muuttuvat vuorovaikutuksen aikana, eivät ne kuitenkaan näyttäydy tämän kertomuksessa merkittävimpänä sitoutumisen motiivina, kuten edellisistä lainauksista käy ilmi. Opilliset erimielisyydet näyttävätkin olevan seurausta sosiaalisten tekijöiden vaikutuksesta. Havaintoni ovat yhteneväiset Siiven (1965) havaintojen kanssa. Häinkin toteaa, että kirkosta eroamisen taustalla ovat olleet seurakunnallista yhteisöllisyyttä koskevat seikat, joiden osalta kirkko ei ole vastannut heidän odotuksiaan. Vasta yhteisöllisten kimmokkeiden jälkeen ovat mukaan tulleet opilliset syyt. (Siipi 1965, 67-68.)

Yhteisöllisyyden korostuminen näkyy myös Niemelän (2006) tuloksissa. Osa toiseen uskonnolliseen yhteisöön kääntyneistä ovat valinneet uuden yhteisönsä paljolti siksi, että sieltä löytyi ystäviä tai omat ystävät jo kävivät siellä. Joidenkin kohdalla myös ystävien kanssa käydyt keskustelut olivat olleet merkittäviä kääntymysprosessin kannalta. (Niemelä 2006, 85.) Yhteisöllisyyden esiinnousu on odotet-

tavaa kehityopsykologisen näkökulman perusteella. Nuoruudessa tärkeää yksilölle on löytää oma identiteettinsä peilaamalla itseään toisiin ihmisiin (Erikson 1952, 250). Varhaisaikuisuutensa aikana ihminen myös opettelee rakastamisen ja läheisyyden kyvyt, jotka ovat tärkeitä kaikissa ihmissuhteissa (Kuusinen 1998, 316-317).

Mielestäni huomionarvoista kääntymysprosessissa on vuorovaikutuksen alkamisen ja lopullisen sitoutumispäätöksen välisen ajan pituus. Tämä näyttäytyy kääntyneen kertomuksessa jopa vuosien pituisena aikana. Helluntaiseurakunta ei siis näytä harjoittavan kovinkaan vahvaa liittymispainostusta toimintaan osallistuvia seurakunnan ulkopuolisia ihmisiä kohtaan. Kääntynyt voi tällöin punnita rauhasa ja pitkään helluntaiseurakuntaan liittymistä ja kirkosta eroamista. Yksilön ollessa valmis sitoutumaan hän myös ilmaisee sen helluntailiikkeelle ominaisella tavalla vastaten tulella seurakunnan eteen esimerkiksi alttarikutsun yhteydessä.

"Kamppailin aikani sisäisten tunteiden kanssa, kunnes n. puolentoista vuoden jakkailun jälkeen päätin rukoilla kotonani kaikessa hiljaisuudessa Jeesusta astumaan elämääni. Tein näin ja en kokenut mitään yhtäkkistä muutosta. Kuitenkin jotain tapahtui sisälläni ja aloin käymään enemmän ja enemmän seurakunnassa, jonka koin nyt toiseksi kodikseni, koska koin viettäväni siellä niin paljon aikaa. Kun sain aikani rauhassa kasvaa ja rohkaistua, päätin sitten vastata eräässä nuortenillassa ystäväni tekemään alttarikutsuun, ikään kuin osoittaakseni Jumalalle, että olin tosissani." (Mies 2)

"Joitakin vuosia myöhemmin päätin tehdä uskonratkaisun ja antaa koko elämäni Jeesukselle ja lopulta menin kasteelle vuonna 2009 ja kasteen yhteydessä minut liitettiin helluntaiseurakuntaan" (Mies 1)

Kääntymysprosessin pituus ja kääntymisen harkitseminen korreloivat mielestäni uskonnollisuudessa tapahtuneiden muutosten kanssa. Tämän päivän suomalaisessa kulttuurissa uskonnollinen identiteetti rakentuu kokeilun ja oman valinnan pohjalta. Tällöin korostetaan yksilöllisyyttä ja sitoutumattomuutta. Uskonto ymmärretään siis pikemminkin henkilökohtaiseksi vakaumukseksi kuin yhteisön määrittelemäksi asiaksi (Heino 1998, 53). Nykyajalle tyypillinen uskonnollinen yksityistyminen vaikuttaa siis helluntaiseurakuntaankin liittymisessä, vaikka toisaalta – niin paradoksaalista kuin se onkin – aineistoni pohjalta yhteisöllisyydenkin vaikutus näyttäytyy erittäin merkittävänä. Onkin muistettava, että identiteetin etsimisessä on aina kyse myös yhteisöllisestä ilmiöstä, koska identiteetti on sosiaalinen ilmiö (Helander 2003, 24).

Kokonaisuutena sitoutumisen vaiheen ymmärtämistä auttaa sen näkeminen itsessään jo vaiheittaisena prosessina. Osa näkyvistä sitoutumisen merkeistä, kuten uskoontulo, voi tapahtua jo melko pian vuorovaikutuksen alettua, kun taas lopullinen päätös seurakuntaan liittymisestä tehdään myöhemmin vuorovaikutuksen jatkuttua pitempään. Kääntymysprosessin vaiheet eivät siis välttämättä etene suoraviivaisesti eteenpäin, vaan ne sekoittuvat keskenään.

Kääntymyksensä jälkeen helluntailainen nuori aikuinen arvioi omaa päätöstään erota evankelisluterilaisesta kirkosta ja liittyä uuteen uskonnolliseen yhteisöön. Hän ei kadu päätöstään, vaan seisoo sen takana. Hän on myös iloinen omasta evankelisluterilaisesta taustastaan, sillä ilman sitä hän ei olisi välttämättä osannut etsiä vastauksia kysymyksiinsä kristinuskosta.

”Koen päätökseni olleen kaikin puolin oikea. Raamatun arvovalta on niin tärkeä asia, että haluan kuulua seurakuntaan, joka tahtoo koko sydämisesti noudattaa Jumalan meille Raamatussa antamia opetuksia.” (Mies 2)

”Anyway, ilman Lutherilaisen kirkon työtä lapsuudessani, en olisi osannut hakea kysymyksiin vastauksia raamatusta ja seurakunnista.” (Nainen 1)

”Nyt on todella merkityksellistä, että on liittynyt tuonne ja pysynyt siellä ja se koti on siellä...iloitsen, että luterilaisessakin ihmiset löytävät sen kodin ja se on niin ku enemmänkin kuin joku joulukirkko. Mutta että, en niin ku kadu päätöstä ja en lähtis vaihtelevaan liittymisiin.” (Nainen 3)

”Virallisesti erosin Luterilaisesta kirkosta, kun Suomen helluntaiseurakunta muodosti oman uskonnollisen yhdyskuntansa. Valintani oli tuossa vaiheessa puhtaasti käytännöllinen, sillä seurakuntalainen ei voi kuulua kahteen kirkkoon yhtä aikaa. Tosiasiassahan en edes miellä, että olen varsinaisesti koskaan kuulunut luterilaiseen kirkkoon, muuta kuin nimenä jäsenluettelossa. Ja tuosta luettelosta minut vain lopulta pyyhittiin pois.” (Nainen 5)

6 POHDINTA

Päättäessäni alkaa tutkia uskonnollisen kääntymyksen aiheita tiesin ottavani vastaan suuren haasteen. Aiheen mielenkiintoisuus oli kuitenkin sen vaikeutta vahvempi tekijä. Siksi uskalsinkin valita evankelisluterilaisesta helluntailaiseksi kääntyneet nuoret aikuiset opinnäytetyöni tutkimuskohteeksi. Tutkimuksellani tahdon tuottaa lisää tietoa kirkosta eroamiseen liittyvään tutkimukseen, mutta ennen kaikkea tutkia kirkosta eroamisen ilmiötä uskonnollisen kääntymyksen näkökulmasta. Mielestäni tätä ei ole aiemmissa tutkimuksissa tarpeeksi selkeästi toteutettu.

Tutkimukseni lähtökohtana on siis ajatus kirkkokunnan vaihtamisesta uskonnollisena kääntymysprosessina – ei vain hetken päätöksenä. Siksi tutkinkin tätä monitahoista prosessia kääntyneiden itsensä kirjoittamien kertomusten avulla. Kääntyneiden nuorten aikuisten omat kuvaukset omista kääntymysprosesseistaan ovat monelta osin samankaltaisia, vaikkakin jokaisen kertomus on samalla myös oma ainutlaatuinen kokonaisuutensa. Aiempia tutkimuksia ja erityisesti Rambon vaihemallia hyödynnettyäni olen tunnistanut kääntyneiden kertomuksissa kolme pääelementtiä tai -vaihetta, joista kääntymysprosessit rakentuvat. Esittämäni kääntymyskertomuksen vaiheet pitävät puolestaan sisällään moninaisia kääntymyksen syitä.

Kääntyneen hengellinen tausta nivoutuu laajempaan yhteiskunnalliseen ja kulttuurilliseen kuvaan. Yksityistyminen ilmenee perheiden uskontokasvatuksen heikentymisenä, joka osaltaan selittää evankelisluterilaisen kirkon aseman ohentumista nuorten aikuisten keskuudessa. Tutkimukseeni vastanneet henkilöt eivät olleet perheensä kautta saaneet vahvaa uskonnollisen yhteisön tuntua. Myöhemmin juuri yhteisöllisyyden kokemuksen puute oli merkittävänä tekijänä kääntyneiden kirkosta poispäin ajautumisessa. On mielenkiintoista ja jopa ironista, että helluntaiseurakunnassa puolestaan juuri koettu yhteisöllisyys tai perheenomaisuus vaikutti suuresti päätökseen sitoutua kyseisen seurakunnan jäsenyyteen.

Helluntaiseurakuntaan liittyminen vaikuttaa siis osaltaan pikemminkin yksityistymisen vastakohdalla: tahdotaan nimenomaan kuulua uskonnolliseen yhteisöön

ja sitoutua sen opetuksiin sekä elämäntapaan. Yksityistyminen näyttääkin siis ilmenneen oman tutkimuksen valossa seuraavanlaisesti: yksityistyminen tapahtui vain suhteessa evankelisluterilaiseen kirkkoon ja sen taustalla näyttää olevan sosiaalisten siteiden puute. Helluntaiseurakuntaan yhteisönä puolestaan sitouduttiin, koska siellä saatiin kokemus yhteenkuuluvuudesta.

Kirkon tuoreimmassa nelivuotiskertomuksessa tuodaan esille, että kirkon piirissä toimii useita ryhmiä ja yhteisöjä, joissa jäsenet ovat tiiviisti sitoutuneita. Esimerkkejä tällaisista ryhmistä ovat herätysliikkeet. Niihin kuuluville on tyypillistä vahva sitoutuminen kirkon oppiin ja jäsenyyteen sekä aktiivinen uskonnonharjoitus, mikä todistaa yhteisöllisyyden merkityksestä myös uskonnossa. Pienen työntekijämäärän vuoksi tavallisilla osallistujilla on keskeinen rooli toiminnassa, mikä tuottaa osallisuuden kokemuksen, joka puolestaan vahvistaa ryhmään sitoutumista. (Haastettu kirkko, 2012, 414.) Yhdysvaltalaisen uskontososialogien Rodney Star-kin ja Roger Finken (2000, 107) mukaan luottamus uskonnollisiin uskomuksiin on sitä vahvempaa, mitä enemmän muut ilmaisevat luottamustaan niihin ja mitä enemmän yksilö osallistuu uskonnonharjoitukseen.

On helppoa nähdä, kuinka edellä kuvattu tilanne toteutuu helluntailiikkeen sisällä ainakin tutkimuksen kääntyneiden kertomusten perusteella. He löysivät oman paikkansa pienessä, sitoutuneessa uskonnollisessa yhteisössä. Helluntailiikettä huomattavasti suuremmalla evankelisluterilaisella kirkolla onkin suuri haaste luoda, vahvistaa ja kehittää yhteisöllisyyden ja osallisuuden elementtejä toiminnassaan. Avainasemassa ovat nimenomaan paikalliset seurakunnat, joissa ihmisten sosiaaliset verkostot syntyvät ja muotoutuvat. Tässä yhteydessä yhteiskunnassa sekä kirkossa esillä oleva kehitys muodostaa yhä suurempia kokonaisuuksia tai yksiköitä näyttäytyä perheenomaisen osallisuuden kokemuksen välittämisen näkökulmasta vaikealta. Haasteena on, miten vahvistaa niitä pieniä osatekijöitä, joista suuret kokonaisuudet rakentuvat.

Tavallisten seurakuntalaisten osallistaminen on avainasemassa kehitettäessä osallisuuden kokemusta. Kun 1900-luku läheni päätöstään, oli kirkon varsinaiseksi subjektiksi ydinseurakunnan rinnalla muotoutunut työtä toteuttava henkilöstö. 2010-luvulla keskustelun aiheeksi on noussut vapaaehtoistyön ja ammattihenkilöstön toteuttaman työn suhde. Keskustelu koskee sitä, onko seurakunnan toimin-

nassa varsinaisena subjektina henkilöstö vai aktiivinen ydinseurakunta. (Kirkko-hallitus 2010, 14.) Merkittävä osa helluntailaiseksi kääntyneiden nuorten aikuisten kääntymysprosessia oli nimenomaan osallistuminen. Varsinainen tekeminen, sub-jektina oleminen näyttää heidän kohdallaan toimineen ikään kuin lujana siteenä uskonnolliseen yhteisöön.

Yhteisön näkökulman ohella on syytä vielä pohtia yksilöä, kääntymyksen subjek-tia. Vaikka olen jo tuonut esiin useita kääntymyksen syitä omani ja aiempien tut-kimusten pohjalta, on silti lopultakin mysteeri, miksi juuri tietty yksilö kääntyy. Tämän mysteerin kuvaamisen tueksi voidaan peilata nuorena aikuisena evankelis-luterilaisesta helluntailaiseksi kääntyneen tilannetta esimerkiksi herätyskristillisiin nuoriin aikuisiin, jotka ovat evankelisluterilaisen kirkon jäseniä. He kokevat hel-luntailaiseksi kääntyneiden tavoin seurakuntayhteyden olevan oman uskonsa kannalta hyvin olennainen asia. Kyseinen seurakuntayhteys ei kuitenkaan tarkoita välttämättä valtakirkon toimintaan osallistumista. Vaikka he siis ovat kirkon jäse-niä, on heidän oma kotiseurakuntansa löytynyt jostain herätysliikkeestä tai muun kristillisen yhteisön parista. (Hyvönen 2006, 96.)

Herätyskristillisten nuorten aikuisten spiritualiteettiin kuuluu monesti omakohtai-sen uskonratkaisun tekeminen tai uskon vahvistuminen jossain elämän vaiheessa. Toisaalta usko on usein ollut osa heidän elämänsä jo lapsuudesta saakka. Hellun-tailaiseksi kääntyneiden tavoin, herätyskristilliset nuoret aikuiset löytävät evanke-lisluterilaisesta kirkosta paljon kritisoitavaa. Kirkon aatteellinen linja tai käytän-nön toiminta eivät useimmiten tyydytä heitä. Esimerkiksi kirkon papit eivät hei-dän mielestään aina pitäydy Raamatun sanomassa. (Hyvönen 2006, 97-98.) On mielenkiintoista huomata nämä monet samankaltaisuudet kirkkoon kuuluvien herätyskristillisten nuorten aikuisten ja helluntailaiseksi kääntyneiden välillä. Ky-symys siitä, miksi yhdet ovat kääntyneet ja toiset puolestaan säilyneet kirkon jäse-ninä, on vaikea vastattava. Näiden kahden ryhmän vertaileminen olisikin hyvä jatkotutkimuksen lähtökohta.

Myös naisten ja miesten kääntymysprosesseja vertaileva tutkimus voisi avata kääntymyksen ilmiöön mielenkiintoisia näkökulmia. Vaikka tämän tutkimuksen tarkoitus ei ollutkaan verrata sukupuolten välillä ilmeneviä eroja, oli kuitenkin ilmeistä, että kahdella tutkimukseeni vastanneella miehellä kääntymykseen liittyi

naisia vahvemmin opillisia Raamattuun liittyviä elementtejä. Jatkotutkimuksen voisi myös toteuttaa vertailun vuoksi vastakkaisesta kirkkokunnallisesta muutoksesta kuin mitä itse tutkimuksessani tarkastelen. Tällöin tutkimuksen kohteena olisivat siis helluntailaisesta evankelisluterilaiseksi kääntyneet henkilöt. Yleisesti kirkosta eroamisen tai kirkkoon liittymisen tutkimukseen kaipaen omalla tutkimuksellani avaamaani kertomuksellista näkökulmaa. Kertomukset ovat erottamaton osa tapaa, jolla ihminen näkee elämänsä, minkä vuoksi elämässä tapahtuvien muutosten tutkiminen kertomuksina on luontevaa.

Tutkimukseni tulokset ovat evankelisluterilaisen kirkon kannalta selkeät. Keinot, joilla kirkon asemaa ja merkitystä voidaan vahvistaa, ovat perheiden uskonnollinen kasvatus sekä osallisuus tavallisten seurakuntalaisten parissa. Näitä molempia tulisi tukea ja vahvistaa niin, että kirkko voisi olla yksilölle koko elämänkaaren ajan yhteisö, jossa hän kokee elämänsä merkitykselliseksi ja mielekkääksi.

LÄHTEET

Alanko, S. 1998. Uskonnollinen kääntymysprosessi kolmessa oululaisessa yhteisössä. Pro gradu –työ. Oulun yliopisto. Taideaineiden ja Kulttuuriantropologian laitos.

Beyer, P. & Beaman, L. 2007. Introduction. Teoksessa P. Beyer & L. Beaman (toim.) *International Studies in Religion and Society*, Volume 6: Religion, Globalization, and Culture. Boston: Brill Academic Publishers. 1-8. E-kirja. Saatavissa: <http://site.ebrary.com.ezproxy.centria.fi/lib/cop/docDetail.action?docID=10270701&p00=international%20studies%20religion>. Luettu: 21.1.2014.

Cortazzi, M. 2001. Narrative Analysis in Ethnography. Teoksessa P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (toim.) *Handbook of Ethnography*. London: SAGE. 384-394.

Erikson, E. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. Jyväskylä: Gummerus.

Erikson, E. 1968. Identity. Youth and Crisis. New York & London: W. W. Norton & Company.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Furseth, I. & Repstad, P. 2006. Introduction to the Sociology of Religion: Classical and Contemporary Perspectives. Abingdon, Oxon: Ashgate Publishing Group. E-kirja. Saatavissa: <http://site.ebrary.com.ezproxy.centria.fi/lib/cop/docDetail.action?docID=10211315&p00=introduction%20sociology%20religion>. Luettu: 21.1.2014.

Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2012. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. E-julkaisu. Saatavissa: [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf). Luettu: 21.1.2014.

Halme, L. Mikkola, T., Niemelä, K. & Petterson, J. 2006. Johdanto. Teoksessa T. Mikkola, K. Niemelä & J. Petterson (toim.) *Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 6-11.

Hauta-aho, H. & Tornivaara, S-M. 2009. Kirkosta kiinni! Helsinki: Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Kirkkohallitus & Kirkkopalvelut.

Heikkinen, H. 2001. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Jyväskylä: PS-kustannus. 113-132.

Heino, H. 1988. Uskonnollisuuden ja kirkollisuuden muutoksia toisen maailmansodan jälkeisessä Suomessa. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Heino, H. 1997. Mihin Suomi tänään uskoo. Helsinki: WSOY.

Helander, E. 2003. Uskonto ja globalisaatio. Teoksessa E. Helander (toim.) Muutoksen tulkina. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa. Helsinki: Kirjapaja.

Hovi, T. 1993. Konversio ja arkitodellisuus. Uskonnollisen kääntymisen ja uskon ylläpidon tiedonsosiologinen tarkastelu. Pro gradu –työ. Turun yliopisto.

Hovi, T. 2007. Usko ja kerronta. Arkitodellisuuden narratiivinen rakentuminen uskonliikkeessä. Turku: Turun yliopisto. Uskontotieteen laitos.

Hyvärinen, M. 2006. Kerronnallinen tutkimus. Saatavissa: http://www.hyvarinen.info/material/Hyvarinen-Kerronnallinen_tutkimus.pdf. Luettu: 22.10.2013.

Hyvönen, J. 2006. Urbaanin kristityn nuoren aikuisen spiritualiteetti. Teoksessa T. Mikkola, K. Niemelä & J. Petterson (toim.) Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 84-103.

Hänninen, V. 2000. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. E-julkaisu. Saatavissa: <http://uta17-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/67873/951-44-5597-5.pdf?sequence=1>. Luettu: 27.10.2013.

James, W. 1981. Uskonnollinen kokemus. Hämeenlinna: Karisto.

Ketola, K. 2008. Uskonnot Suomessa. Käsikirja uskontoihin ja uskonnollistaustaisiin liikkeisiin. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Ketola, K. 2008. Uskonnot Suomessa 2008. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kirkkohallitus. 2010. Kirkko 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. E-julkaisu. Saatavissa: [http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3837DC6FD4244BDCC22577A50043E500/\\$file/Tulevaisuusselonteko_t%E4ysistunnolle_21092010\[1\].pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3837DC6FD4244BDCC22577A50043E500/$file/Tulevaisuusselonteko_t%E4ysistunnolle_21092010[1].pdf). Luettu: 27.1.2014.

Kuusinen, J. 1998. Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY. 311-322.

Kärkkäinen, V-M. 2005. Vapaakristillisyyys, helluntailaisuus ja baptismi. Teoksessa P. Metso & E. Ryökäs (toim.) Kirkkotiedon kirja. Helsinki: Kirjapaja. 285-326.

Lamb, C. & Bryant, M. 1999. Conversion: contours of controversy and commitment in a plural world. Teoksessa C. Lamb & M. Bryant (toim.) Religious Conversion: Contemporary Practices and Controversies. London: Continuum International Publishing. 1-22. E-kirja. Saatavissa: <http://site.ebrary.com.ezproxy.centria.fi/lib/cop/docDetail.action?docID=10250593&p00=religious%20conversion>. Luettu 21.1.2014.

Lehtonen, T. 2005. Uskonto ja yhteisö. Teoksessa A. Hautamäki, T. Lehtonen, J. Sihvola, I. Tuomi, H. Vaaranen & S. Veijola (toim.) Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus. 60-89.

Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004-2007. 2008. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Niemelä, K & Koivula, A. 2006. Uskonnollinen kasvatus sillanrakentajana. Teoksessa T. Mikkola, K. Niemelä & J. Petterson (toim.) Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 163-177.

Niemelä, K. 2006. Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskus: Tampere.

Niemelä, K. 2011. Heikkeneekö uskonnollisuus ikäryhmissä? Uskonnollinen kasvatus ja sen merkitys uskonnollisuuden selittäjänä. Teoksessa K. Ketola, K. Niemelä, H. Palmu & H. Salomäki (toim.) Uskonto suomalaisten elämässä. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

Peltomaa, H., Laulaja, T. & Muola, T. 2009. Uskonnon käsikirja. Heinola: Opinto-verkko.

Rambo, L. 1993. Understanding Religious Conversion. New Haven & London: Yale University Press.

Rambo, L. & Farhadian, C. 1999. Converting: stages of religious change. Teoksessa C. Lamb & M. Bryant (toim.) Religious Conversion: Contemporary Practices and Controversies. London: Continuum International Publishing. 23-34. E-julkaisu. Saatavissa:

<http://site.ebrary.com.ezproxy.centria.fi/lib/cop/docDetail.action?docID=10250593&p00=rambo%20farhadian>. Luettu: 12.1.2014.

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavissa:

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html Luettu: 22.10.2013.

Siipi, J. 1965. Luopumisen aika. Kirkosta eroaminen sosiaalisena ilmiönä. Hämeenlinna: Karisto.

Sjöblom, T. Narratiivit ja narratiivisuus. Teoksessa K. Ketola, I. Pyysiänen & T. Sjöblom (toim.) Uskonto ja ihmismieli. Johdatus kognitiiviseen uskontotieteeseen. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 62-77.

Stark, R & Finke, R. Acts of Faith. Explaining the Human Side of Religion. USA: University of California Press. E-julkaisu. Saatavissa:

<http://site.ebrary.com.ezproxy.centria.fi/lib/cop/docDetail.action?docID=10509989&p00=acts%20faith%20rodney%20stark>. Luettu: 12.1.2014.

Syrjänen, S. 1993. Ihmisen kriisi ja uskonnollinen kääntyminen tutkimuskohteena. Teoksessa M. Pöntinen (toim.) Ihmisen kriisi ja kääntymisen ongelma. Lapua: Herättäjä-Yhdistys. 13-22.

Vuorinen, R. 1998. Minän synty ja kehitys. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Waris, H. 1968. Muuttuva suomalainen yhteiskunta. 5. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Zetterberg, H. 1952. The Religious Conversion as a Change of Social Roles. Sociology and Social Research Vol. 36, No. 3. Saatavissa: <http://www.zetterberg.org/Papers/ppr1952.htm>. Luettu 22.10.13.

Tahdotko kertoa oman matkasi helluntailaiseksi?

Hei! Olen opinnäytetyötäni tekevä yhteisöpedagogiopiskelija Centria ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyöni on tutkimus evankelisluterilaisesta helluntailaiseksi nuorena aikuisena kääntyneistä. Tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää heidän kääntymisprosessinsa rakentumista. Siinullakin on halutessasi mahdollisuus osallistua tutkimukseeni ja tuoda arvokasta lisätietoa helluntaiseurakuntaan liittymisen ja evankelisluterilaisesta kirkosta eroamisen tutkimukseen.

Oletko luopunut evankelisluterilaisen kirkon jäsenyydestä ja liittynyt helluntaiseurakuntaan 18-39-vuotiaana? Jos olet, pyydän sinua vapaamuotoisesti kirjoittamalla kertomaan oman kääntymyskertomuksesi. Kertomuksen kannalta on olennaista, että pohdit omaa elämääsi elämäkerrallisesti evankelisluterilaisuuden hylkäämisen ja helluntailaiseksi kääntymisen näkökulmasta. Pyri siis tunnistamaan oman elämäsi ajalta asioita, jotka vaikuttivat ja johtivat kääntymykseesi. Ne voivat olla esimerkiksi joitain tapahtumia, kokemuksia tai ihmissuhteita lapsuutesi, nuoruutesi tai varhaisaikuisuutesi ajalta. Tärkeää on, että kertomuksen juonessa asiat etenevät siinä järjestyksessä kuin muistat niiden tapahtuneen.

Pyydän sinua toteamaan kertomuksesi alkuun sukupuolesi, kotiseurakuntasi (seurakunta, johon liityit erottuasi kirkosta) ja vuoden, jolloin erosit evankelisluterilaisesta kirkosta ja liityit helluntaiseurakuntaan sekä ikäsi tuolla hetkellä. Vastauksen voit antaa täysin nimettömänä.

Aikaa kirjoittamiseen on heinäkuun 22. päivään saakka. Valmiit kertomukset pyydän lähettämään sähköpostiosoitteeseeni. Halutessasi voit antaa vastauksen myös kirjeen muodossa. Tahtoessasi tutkimusta koskevaa lisätietoa tai tarkennusta ohjeistukseen voit ottaa yhteyttä minuun tai opinnäytetyöni ohjaajaan joko sähköpostitse tai puhelimitse.

Yhteisöpedagogiopiskelija,

Mikko Ruokamo

xxxxxxxxxx

xxxxxxxxxxxxxx

xxxxxxxxxxxxxxx

xxxxxxx xxxxxxxx

Opinnäytetyön ohjaaja

Reetta Leppälä

xxxxxxxxxxxx

xxxxxxxxxxxxxxxxxx

xxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxx